

Deze gids tracht hulpverleners en lokale besturen
wegwijs te maken in het bestaand wetgevend
kader om met woonwagenbewoners aan de slag te
gaan rond enkele heikele thema's: adres, wonen,
OCMW en onderwijs. Vanuit de werking van het
referentieadres in Antwerpen, worden heel wat
vragen en ervaringen gebundeld om tegemoet
te komen aan een gebrek aan kennis omtrent de
realiteit van het rondtrekkende leven in België.

WOONWAGEN BEWONERS

Juridische gids

WOONWAGENBEWONERS

Juridische gids

CARITAS VLAANDEREN PUBLICATIE - 2022 - 1

COLOFON

Brussel, december 2022

© Caritas Vlaanderen
Liefdadigheidsstraat 39
1210 Brussel
www.caritasvlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Dominic Verhoeven

Hoofdredactie

Liselotte Reyntjens
Sarah Dewinter

Redactie

Miriam Mitu
Sander Vanmaercke

Eindredactie

Krista Caimo

Beelden

Caritas Vlaanderen vzw

Lay-out & druk

Licap-Halewijn nv

INHOUD

Voorwoord	7
I. Inleiding	9
II. Woonwagenbewoners	11
1. Wie zijn woonwagenbewoners in België?	11
2. Wat is het verschil tussen Roma en Roms?	12
3. Waarom gebruiken we de term 'zigeuners' niet?	13
4. Trekken woonwagenbewoners het hele jaar rond?	13
5. Hoeveel woonwagenbewoners leven er in België?	13
III. Adres	16
A. Hoofdverblijfplaats	16
6. Wat is een hoofdverblijfplaats?	16
7. Kan je verplicht worden om op een bepaalde plek jouw hoofdverblijfplaats te hebben?	17
8. Wat kan je doen indien je niet akkoord gaat met een ambtshalve inschrijving?	17
9. Wat is tijdelijke afwezigheid en wanneer kan je er beroep op doen?	18
B. Referentieadres	19
10. Wat is een referentieadres?	19
VOORBEELD 1 – Van referentieadres naar hoofdverblijfplaats	19
11. Wie heeft recht op een referentieadres?	20
12. Hoe bepaalt men of jouw mobiele woning voldoende bestemd en uitgerust is om in te wonen?	20
13. Aan welke voorwaarden moet je voldoen om als woonwagenbewoner het referentieadres bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon te behouden?	21
VOORBEELD 2 – Zes maanden per jaar verblijven in een stacaravan	22
14. Hoe kan je een rondtrekkend bestaan bewijzen?	22
VOORBEELD 3 – Redelijke bewijsstukken	23

15. In welke gemeente moeten rondtrekkenden zich inschrijven in het bevolkingsregister?	23
16. Welke vzw's verlenen in Vlaanderen en Brussel een referentieadres voor mensen die in een mobiele woning verblijven?	26
17. Mag een gemeente jouw inschrijving op een referentieadres bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon weigeren en wat kan je doen bij een weigering?	26
18. Kan je als rondtrekkende woonwagenbewoner een referentieadres aanvragen bij een OCMW?	26
19. Kan je ook beroep doen op tijdelijke afwezigheid wanneer je een referentieadres hebt?	27
20. Mag een referentieadres verleend worden tegen betaling?	27
21. Wanneer kan je jouw referentieadres bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon verliezen?	28
22. Welke rechten en plichten heeft een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of natuurlijk persoon als referentieadresverstrekker?	28
23. Welke rechten en plichten heeft een referentieadresbegunstigde?	29
24. Welke beperkingen heeft een referentieadres?	29
VOORBEELD 4 – Referentieadres en gezinshereniging	30
VOORBEELD 5 – Referentieadres en minderjarige	30
C. Voorlopige inschrijving	31
25. Wat is een voorlopige inschrijving?	31
26. Wie neemt de beslissing tot voorlopige inschrijving en hoe kan je deze beslissing aanvechten?	34
VOORBEELD 6 – Voorlopige inschrijving op openluchtrecreatief terrein	34
D. Afvoering van ambtswege uit het bevolkingsregister	35
27. Wat is afvoering van ambtswege?	35
28. Wat zijn de gevolgen van een afvoering van ambtswege?	36
VOORBEELD 7 – Uitschrijving van het referentieadres	37
29. Hoe kan je de afvoering van ambtswege vermijden?	38
30. Wat kan je doen indien je niet akkoord gaat met een ambtshalve afvoering?	38

IV. Wonen	40
A. Residentiële terreinen	40
31. Wat is een residentieel terrein?	40
VOORBEELD 8 – Weggestuurd van particulier familieterrein	41
32. Waar bevinden zich residentiële terreinen in Vlaanderen en Brussel?	41
33. Hoe geraak je aan een standplaats op een openbaar residentieel terrein?	42
34. Kan je nog rondtrekken als je op een openbaar residentieel terrein woont?	42
35. Kan je jouw plaats op een openbaar residentieel terrein verliezen?	43
36. Heb je als woonwagenbewoner, woonachtig op een openbaar residentieel woonwagenterrein, recht op een referentieadres?	43
VOORBEELD 9 – Dubbelstand op een residentieel terrein	43
37. Ben je verplicht een omgevingsvergunning aan te vragen voor een particulier familieterrein?	44
VOORBEELD 10 – Vrijstelling vergunning om te verblijven in agrarisch gebied	45
38. Wat kan je doen als jouw aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor een particulier familieterrein geweigerd wordt?	45
B. Doortrekkersterreinen	48
39. Wat is een doortrekkersterrein?	48
40. Waar zijn er doortrekkersterreinen in Vlaanderen en Brussel?	48
41. Hoe geraak je aan een standplaats op een doortrekkersterrein?	49
42. Wordt er voorrang gegeven aan Belgische woonwagenbewoners?	49
C. Pleisterplaatsen	50
43. Wat is een pleisterplaats?	50
44. Hebben rondtrekkende woonwagenbewoners recht op een pleisterplaats?	51
45. Hoe kunnen lokale besturen rondtrekkende woonwagenbewoners onthalen op pleisterplaatsen?	51
D. Openluchtcreatieve terreinen	53
46. Wat is een openluchtcreatief terrein?	53
47. Kan je ingeschreven worden op een openluchtcreatief terrein?	53
E. Subsidie woonwagenterreinen	54

V. OCMW	56
48. Welk OCMW is bevoegd voor rondtrekkende woonwagenbewoners?	56
49. Wat als een OCMW zich niet bevoegd acht voor rondtrekkende woonwagenbewoners?	56
VOORBEELD 11 – Rondtrekkende woonwagenbewoner doet aanvraag voor leefloon	57
 VI. Onderwijs	60
50. Moeten kinderen van woonwagenbewoners naar school gaan?	60
51. Wie kan huisonderwijs volgen en wat moet je daarvoor doen?	60
52. Kan de school lesgeven op afstand en is zij daartoe verplicht?	62
53. Bestaat er afstandsonderwijs voor rondtrekkenden?	63
54. Wat zijn de consequenties als een kind niet aan de leerplicht voldoet?	64
VOORBEELD 12 – M-document opgesteld na schoolverzuim	66
 VII. Bijlagen	68
Bijlage 1	
<i>Modelcontract aanvraag tot inschrijving van referentieadres</i>	68
Bijlage 2	
<i>Stappenplan tijdelijke opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners</i>	70
Bijlage 3	
<i>Model van algemene politieverordening tijdelijk verblijf</i>	74
Bijlage 4	
<i>Model van algemene politieverordening pleisterplaats</i>	77
Bijlage 5	
<i>Model van overeenkomst tussen eigenaar en gebruiker pleisterplaats</i>	82
Bijlage 6	
<i>ETHOS Light</i>	85

VOORWOORD

Sinds maart 2021 is Caritas Vlaanderen vzw verantwoordelijk voor de opvolging van de referentieadressen voor rondtrekkenden in Antwerpen, in opdracht van de Vlaamse Overheid.

Het betreft hier voornamelijk rondtrekkende woonwagenbewoners. Hun aantal wordt op 10.000 geschat, maar precieze aantallen zijn niet gekend; 10.000 is een hele groep, maar op het totaal van de bevolking nauwelijks 0,1 %.

Woonwagenbewoners – en de problemen waarmee ze te maken krijgen – zijn dan ook grotendeels onbekend, niet alleen bij het brede publiek, maar vaak ook bij hulpverleners. Vandaar de noodzaak die we voelden om deze kleine, handzame juridische gids samen te stellen, waarin zowel de diverse groep woonwagenbewoners wordt voorgesteld, alsook de problemen waarmee ze op verschillende vlakken worden geconfronteerd, én mogelijke rechtsmiddelen en instrumenten waarop ze een beroep kunnen doen, zoals o.m. het referentieadres.

Deze Gids is dan ook in eerste instantie bedoeld voor actoren in het sociale veld,

welzijnswerkers en hulpverleners, zowel in de publieke als in de private sector.

We mochten bij het ontwikkelen van dit instrument gebruik maken van een gelijkaardige gids 'La mobilité, un mode de vie' van het Centre de Mediation des Gens de Voyage, waarvoor onze dank.

Daarnaast een uitdrukkelijk woord van dank voor het projectteam van Caritas Vlaanderen, dat instond voor de realisatie van deze Gids, inzonderheid Sarah Dewinter, Liselotte Reyntjens, Miriam Mitu en Sander Vanmaercke.

We hopen dat dit werkinstrument een nuttige bijdrage mag betekenen voor een betere bekendheid met en begrip voor deze medebewoners, en tevens een handreiking mag bieden aan de talloze hulpverleners die elke dag opnieuw op zoek te gaan naar concrete oplossingen voor concrete problemen, vaak buiten de gekende paden om, en zo een wezenlijk verschil maken voor mensen die al te vaak vergeten worden en in de kou blijven staan. Ook aan hen onze welgemeende dank.

We wensen u veel en nuttig leesgenot!

**BRUNO
AERTS**
Voorzitter
Caritas Vlaanderen

**DOMINIC
VERHOEVEN**
Directeur
Caritas Vlaanderen

INLEIDING

In Vlaanderen en Brussel wonen er wellicht ongeveer een 10.000 mensen die decretaal onder de term 'woonwagenebewoner' vallen.¹ Schattingen over het precieze aantal woonwagenebewoners in ons land lopen echter uiteen. De Vlaamse overheid definieert woonwagenebewoners als "personen die legaal in België verblijven en die wonen of wonen in een woonwagen of waarvan de ouders dat deden, met uitzondering van bewoners van campings of gebieden met weekendverblijven."²

In een geografisch georganiseerde samenleving, brengt het leven in een woonwagen heel wat uitdagingen met zich mee.

Hoewel de Vlaamse Codex Wonen het verbeteren van de woonsituatie van woonwagenebewoners duidelijk in haar missie 'recht op menswaardig wonen' opneemt, blijven woonwagenebewoners stevast op tal van grenzen botsen.

Vooroordelen over woonwagenebewoners blijven parten spelen. De algemene kennis over de diversiteit binnen de woonwagencultuur is bovendien zeer beperkt. De publieke opinie lijkt star vast te houden aan decennia oude stereotypes. Onbekend maakt onbemind.

Woonwagenebewoners ondervinden bovendien heel wat moeilijkheden met het verkrijgen en behouden van een adres. De rondtrekkende levensstijl van woonwagenebewoners is niet compatibel met een vast domicilieadres. Blijven gezinnen te lang op één plek, dan verliezen

ze hun referentieadres. Op de terreinen waar de gezinnen 'te lang' verblijven, mogen ze zich echter niet domiciliëren.

Het schrijnend tekort aan terreinen is een acuut probleem. Veel woonwagenebewoners trekken noodgedwongen rond tussen doortrekkersterreinen en pleisterplaatsen. Ze kunnen nergens een langere tijd blijven. De wachtlijsten voor een plek op residentiele terreinen staan muurvast of zijn zelfs onbestaand. Particuliere terreinen bieden ook geen soelaas, want lokale besturen willen deze niet vergunnen.

Een rondtrekkend leven maakt de toegang tot sociale bijstand van een geografisch sterk afgeleijnd OCMW in de praktijk onmogelijk. Woonwagenebewoners worden van het kastje naar de muur gestuurd.

Ons huidig onderwijssysteem is tot slot niet aangepast aan een rondtrekkend bestaan. Woonwagenebewoners blijven zo van generatie op generatie analfabeet.

Deze gids tracht hulpverleners en lokale besturen wegwijs te maken in het bestaand wetgevend kader om met woonwagenebewoners aan de slag te gaan rond de hierboven vermelde heikele thema's: adres, wonen, OCMW en onderwijs. Vanuit de werking van het referentieadres in Antwerpen, worden heel wat ervaringen en vragen gebundeld om tegemoet te komen aan een gebrek aan kennis omtrent de realiteit van het rondtrekkende leven in België.

1 M. Reidsma, G. Juchtmans, S. Chakkar & P. De Cuyper, *Rondtrekkende woonwagenebewoners. Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenebewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*, Leuven, HIVA-KULeuven, 2020, 13.

2 Art. 3, tweede lid Decr.VI. 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid, BS 26 juli 2013.

WOONWAGENBEWONERS

1. Wie zijn woonwagenbewoners in België?

'Personen die legaal in België verblijven en die wonen of woonden in een woonwagen, of waarvan de ouders dat deden, met uitzondering van bewoners van campings of gebieden met weekendverblijven', zo worden woonwagenbewoners omschreven door het voormalig decreet betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid.³ Belangrijk is het onderscheid tussen verschillende subgroepen. Dit onderscheid werd in het verleden om administratieve, politieke en ideologische redenen vaak in de wind geslagen.⁴

In België onderscheiden we: Manoесjen (of Sinti), Roms en Voyageurs.

Manoесjen, ook wel Sinti genoemd, zijn woonwagenbewoners die in het begin van de 15e eeuw naar België emigreerden. Ze zijn Belg, spreken Sinti-Romanes en hun tweede taal is sterk afhankelijk van de regio in België waar ze verblijven. Manoесjen wonen tegenwoordig voornamelijk vast in woonwagens en trekken dus niet vaak meer rond. De groep betreft naar schatting zo'n tiende van de Belgische woonwagenbewoners. Manoесj betekent 'mens' in het Romanes.⁵

Roms emigreerden in de 19e eeuw naar België. Ze zijn veelal Belg (zo niet hebben ze voornamelijk de Franse nationaliteit), hebben als moedertaal Romanes en als tweede taal Frans. Enkele Roms spreken Nederlands, indien zij de kans kregen om in Brussel of Vlaanderen enige tijd vast te kunnen verblijven in een gemeente of school te lopen. Roms leven in woonwagens en trekken vaak gedwongen het hele jaar rond. Velen aspireren een vaste uitvalsbasis om de wintermaanden te overbruggen en lokaal aansluiting te vinden.⁶ Zij zijn bijgevolg de meest kwetsbare subgroep. Een vijfde van de Belgische woonwagenbewoners zou tot deze subgroep behoren. 'Rom' is het woord voor 'mens, man' in het Romanes. Dit is het tegenovergestelde van 'Gadjo', wat zoveel betekent als 'niet-Rom', 'vreemde'.

Voyageurs zijn autochtone Belgen die afstammen van reizende ambachtslieden. Hoewel zij niet dezelfde etnische afkomst hebben als Manoесjen of Roms, delen ze wel het cultureel gegeven van een rondtrekkend leven. Voyageurs spreken Nederlands of Frans met leenwoorden uit het Bargoens. Tegenwoordig leven veel Voyageurs op een vast terrein in woonwagens of in huizen. Ze zouden 70% van de Belgische woonwagenbewoners populatie bestrijken en zo de grootste subgroep vormen.⁷

3 Art. 3, tweede lid Decr.VI. 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid, BS 26 juli 2013.

4 M. Mézard, *Choosing the Right Words*, https://romeurope.org/wp-content/uploads/2011/06/DU_CHOIX_DES_MOTS_translationNS_ENGL-modif_acceptees.pdf.

5 POD Maatschappelijke integratie, Nationale strategie voor de integratie van de Roma, 2012, 7.

6 *Ibid.*

7 M. Reidsma, G. Juchtmans, S. Chakkar & P. De Cuyper, *Rondtrekkende woonwagenbewoners. Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenbewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*, Leuven, HIVA-KULeuven, 2020, 16.

2. Wat is het verschil tussen Roma en Roms?

De juiste termen gebruiken, is gezien de vele subgroepen en de verschillen in meerdere talen geen sinecure, maar wel héél belangrijk.

In de praktijk wordt in Vlaanderen, niet zonder enige begripsverwarring, een onderscheid gemaakt tussen Roma en Roms.

Na de migratie van Manoesjen in de 15e eeuw en Roms in de 19e eeuw, spreekt men over een derde migratiebeweging na de val van het IJzeren Gordijn. Midden- en Oost-Europese Roma migreerden in het kader van arbeidsmigratie en omwille van discriminatie in het geboorteland naar België. Zij bevinden zich hier veelal in een preciaire verblijfssituatie. Zij hebben geen woonwagencultuur en verkiezen eerder een sedentaire woonsituatie. Er zijn weinig banden tussen deze groep, **Roma** genoemd, en de woonwagenbewoners.

Roms zijn in tegenstelling tot Roma, uitgesproken woonwagenbewoners met een jarenlange woonwagencultuur die reeds veel generaties de Belgische (of Franse) nationaliteit hebben.

Het verschil in wooncultuur en nationaliteit bepalen de uitéénlopende uitdagingen in de hulpverlening. Ondanks de duidelijke verschillen behoren Roms en Roma wel tot eenzelfde taal- en etnisch-culturele minderheid.

Sinds 1969 evolueerde de officiële term, vastgelegd door de Europese Raad, van "Gypsies and other travellers", naar "Nomads" (1975 & 1983), "Populations of

nomadic origin" (1981), "Gypsies" (1993), "Roma (Gypsies)" (1995), "Roma" (1997, 2002), "Roma/Gypsies" (1995, 1998, 2000), "Roma/Gypsies and Travellers" (2001), "Roma and Travellers" (2004) en uiteindelijk "Roma" in 2010. Roma wordt dus op Europees niveau officieel gebruikt als overkoepelende benaming. De Europese Raad gebruikt volgende definitie: *"The term "Roma" used at the Council of Europe refers to Roma, Sinti, Kale and related groups in Europe, including Travellers and the Eastern groups (Dom and Lom), and covers the wide diversity of the groups concerned, including persons who identify themselves as Gypsies."*⁸

In het Belgisch beleid worden de Europese afspraken rond de benamingen gevolgd. Men spreekt dus in beleidsdocumenten over Roma als paraplu-begrip. Dit betreft met andere woorden zowel woonwagenbewoners (waaronder Roms) als sedentaire Roma.

Opgelet!

In het Frans gebruikt men "Les Roms" als overkoepelende term voor Roma, niet te verwarren dus met de hierboven vermelde subgroep 'Roms' van de Belgische woonwagenbewoners. Woonwagenbewoners worden in het Frans "les gens du voyage" genoemd.

8 Council of Europe, *Descriptive Glossary of terms relating to Roma issues*, 2012, <https://rm.coe.int/1680o88eab>.

3. Waarom gebruiken we de term 'zigeuners' niet?

De term 'zigeuner' heeft duidelijk een pejoratieve lading, waardoor het niet losgekoppeld kan worden van de historische connotatie van vervolging en executie in Wereldoorlog II en de bijhorende, hardnekkige stereotypes van afwijkend, onstabiel en delinquent gedrag.⁹

4. Trekken woonwagenbewoners het hele jaar rond?

Volgens Koen Geurts van Foyer vzw (2014) trekt slechts 3% van de woonwagenbevolking in Vlaanderen en Brussel nog een heel jaar rond.¹⁰

Er is een sterke aspiratie bij de gezinnen om een vaste uitvalsbasis te hebben. Het wordt alsmaar moeilijker om plaatsen te vinden waar de gezinnen een korte en/of lange tijd kunnen staan, zonder weggestuurd te worden. Heel wat gezinnen twijfelen dan ook aan hun rondtrekkende levenswijze, maar de stap naar een sedentair bestaan in een appartement of huis is erg groot. Het samenleven in een caravan is deel van hun culturele identiteit, die niet zomaar opgegeven kan worden zonder repercussies.

Officieel dient een gezin meer dan de helft van het jaar (> 6 maanden) rond te trekken om recht te hebben op een referentieadres voor rondtrekkenden. In de praktijk zien we dat sommige gemeentes hier streng op toezien, andere gemeentes zijn pragmatischer en leggen een zekere flexibiliteit aan de dag. Om aansluiting te vinden bij lokale

instanties en scholen, zijn de gezinnen gebaat bij enige standvastigheid en bijgevolg flexibiliteit van de lokale besturen.

5. Hoeveel woonwagenbewoners leven er in België?

Zekerheid over het aantal woonwagenbewoners in België is er niet. Om de populatie te kunnen inschatten, kunnen we alleen terugvallen op twee Europese schattingen. In 2014 schatte de Europese Commissie dat er 9.250 woonwagenbewoners zouden leven in België. Daarnaast bracht in 2020 het FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) een rapport uit dat het aantal woonwagenbewoners in Vlaanderen en Brussel schat op 2.300 personen. Cijfers over Wallonië ontbreken en recente Belgische cijfers zijn er helaas niet.

9 K. Fings/U. Opfermann, *Zigeuner*, <https://www.romarchive.eu/en/terms/zigeuner/> (consultatie op 25 juli 2022).

10 K. Geurts, *Roma in beweging*. Brussel, Foyer, 2014.

ADRES

Het verwerven van een adres lijkt een no-brainer, maar de schijnbare evidentie van een adres verhuult het ongelooflijke belang. Een adres opent deuren. Je wordt erkend, bereikbaar en vertrouwd. Kortom, je bestaat. Je kan een brief ontvangen, een kind inschrijven, een rekening openen, een zaak starten, ... Een adres is een honk van waaruit je sociale rechten kan uitputten en aangesproken kan worden op plichten. Voor rondtrekkende woonwagenbewoners is het verwerven van een adres doorheen de jaren een strijd geweest. De rondtrekkende levensstijl van woonwagenbewoners is niet compatibel met een vast domicilieadres, dit wordt sinds 1997 opgelost door een referentieadres voor rondtrekkenden.

A. Hoofdverblijfplaats

6. Wat is een hoofdverblijfplaats?

De hoofdverblijfplaats is de plaats waar een gezin of een alleenstaande gewoonlijk leeft. Een gezin kan bestaan uit verwante personen (familieleden) en/of niet-verwante personen (bijvoorbeeld vrienden, een levensgezel...).

De bepaling van de hoofdverblijfplaats is gebaseerd op een feitelijke situatie. Het is dus de plaats waar het gezin of de alleenstaande gedurende het grootste deel van het jaar effectief verblijft.¹¹

De vaststelling van de hoofdverblijfplaats gebeurt op basis van een aantal elementen:

- » de plaats waarheen de betrokkene gaat na zijn beroepsbezigheden,
- » de plaats waar de kinderen naar school gaan,
- » het energieverbruik en de telefoonkosten,

- » het gewoonlijk verblijf van de echtgenoot of van andere leden van het gezin.¹²

De inschrijving in de bevolkingsregisters op je hoofdverblijfplaats zorgt ervoor dat je op administratief vlak bestaat. Ze laat daarnaast ook toe om burgerlijke, sociale en politieke rechten uit te putten. Zo heb je bijvoorbeeld een adres nodig om het groeipakket te ontvangen, om je aan te sluiten bij een mutualiteit, om een bankrekening te openen, ... Bovendien communiceert de overheid met haar burgers door middel van een hoofdverblijfplaats. Daarnaast worden veel diensten en rechten lokaal georganiseerd, waarbij het adres een belangrijke rol speelt.¹³

Toch is het voor bepaalde groepen niet verplicht om een hoofdverblijfplaats te hebben. Het hebben van een hoofdverblijfplaats is immers eigen aan een

11 Belgische Federale Overheidsdiensten, *De hoofdverblijfplaats*, www.belgium.be/nl/huisvesting/verhuizen/hoofdverblijfplaats (consultatie op 13 juli 2022).

12 *Ibid.*

13 FOD Binnenlandse Zaken, *De inschrijving in de bevolkingsregisters*, www.ibz.rn.fgov.be/nl/bevolking/faq/de-inschrijving-in-de-bevolkingsregisters/ (consultatie op 13 juli 2022).

sedentaire samenleving. Rondtrekkende woonwagenbewoners, maar ook bijvoorbeeld schippers, circusmensen of kermisreizigers, zijn per definitie niet sedentair. Om het mogelijk te maken om met o.a. rondtrekkende woonwagenbewoners te communiceren en opdat ook zij hun rechten kunnen uitputten, riep de overheid het referentieadres voor rondtrekkenden in het leven. Woonwagenbewoners, schippers, kermisreizigers en anderen kunnen zich inschrijven op een referentieadres, indien ze voldoen aan bepaalde voorwaarden die besproken zullen worden in hoofdstuk B 'Referentieadres'.

7. Kan je verplicht worden om op een bepaalde plek jouw hoofdverblijfplaats te hebben?

Neen, maar een gemeente kan jou op haar eigen initiatief (m.a.w. ambtshalve) inschrijven in haar bevolkingsregister. Concreet wil dat zeggen dat de gemeente jou gaat inschrijven in haar bevolkingsregister op een hoofdverblijfplaats, maar dit gebeurt niet zomaar. De gemeente schrijft jou in het bevolkingsregister in op een bepaalde hoofdverblijfplaats, wanneer de wijkagent vaststelt dat je daar feitelijk verblijft zonder dat je aangifte hebt gedaan.¹⁴

8. Wat kan je doen indien je niet akkoord gaat met een ambtshalve inschrijving?

Als dit niets oplevert, kan je alsnog jouw betwisting voorleggen aan de minister van Binnenlandse Zaken. Dit doe je door middel van een schriftelijk en ondertekend verzoekschrift. Dit moet binnen dertig kalenderdagen gebeuren na de beslissing van de gemeente.¹⁵

In dit verzoekschrift vermeld je:

- » de identiteitsgegevens van alle betrokkenen (naam en voornaam, adres van inschrijving in de bevolkingsregisters, geboortedatum, eventueel rijksregisternummer);
- » een duidelijke beschrijving van de redenen waarom de tussenkomst van de minister wordt gevraagd;
- » een duidelijke beschrijving van het persoonlijke belang indien er geen tussenkomst wordt gevraagd betreffende de eigen inschrijving in de bevolkingsregisters. Alle relevante stukken worden bij het verzoekschrift gevoegd.¹⁶

14 Punt 95, lid 1 Onderr. 31 maart 2019 betreffende het houden van de bevolkingsregisters, https://www.ibz.rm.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 120.

15 Punt 131, lid 4 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters, https://www.ibz.rm.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 185.

16 *Ibid.*

Je richt het verzoekschrift naar het volgende adres:

Algemene Directie Instellingen en Bevolking
Park Atrium
Koloniënstraat 11
1000 Brussel
callcenter.rrn@rrn.ibz.fgov.be

Wanneer de minister van Binnenlandse Zaken de gemeente gelijk geeft, kan je in beroep gaan bij de Raad van State of bij de rechtbank van eerste aanleg. Je moet dus wel eerst het administratief beroep doorlopen hebben, vooraleer je jouw geschil kan voorleggen bij deze instanties.¹⁷

9. Wat is tijdelijke afwezigheid en wanneer kan je er beroep op doen?

Tijdelijke afwezigheid wordt gedefinieerd als het niet effectief verblijven op jouw hoofdverblijfplaats gedurende een bepaalde periode waarbij er voldoende belangen behouden worden die aantonen dat de re-integratie op de hoofdverblijfplaats op elk moment mogelijk is.¹⁸

Als je omwille van bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld een lange reis, meer dan drie maanden niet aanwezig zal zijn op jouw hoofdverblijfplaats, kan je een beroep doen op 'tijdelijke afwezigheid'.

Je doet dit door de gemeente van jouw hoofdverblijfplaats op de hoogte te brengen via een formulier. Je moet daarin de reden van je afwezigheid vermelden en eventuele bewijsstukken toevoegen.¹⁹ Door beroep te doen op tijdelijke afwezigheid voorkom je een ambtshalve afvoering die doorgevoerd zou kunnen worden wanneer je zes maanden niet op je hoofdverblijfplaats bent. Een afvoering van ambtswege kan namelijk zware gevolgen hebben. Deze worden besproken onder hoofdstuk D 'Afvoering van ambtswege uit het bevolkingsregister'.

Er zijn een aantal kenmerken van tijdelijke afwezigheid waar je rekening mee moet houden:

- » Je moet een hoofdverblijfplaats behouden waarnaar je op elk ogenblik kan terugkeren.
- » Je moet op die hoofdverblijfplaats voldoende belangen behouden. Dat kan een onbewoonde woning zijn, die wel voldoende uitgerust en bemeubeld is om er effectief te kunnen leven, of een woning bewoond door gezinsleden. Het moet natuurlijk gaan om één of meerdere gezinsleden die reeds in die woning verbleven bij de aanvang van de tijdelijke afwezigheid.
- » De afwezigheid mag niet voor onbepaalde tijd zijn maar moet noodzakelijkerwijs tijdelijk zijn (maximaal 1 jaar dat je kan verlengen met 1 jaar, op basis van een nieuwe aanvraag).²⁰

17 Punt 131, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters, https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 185-186.

18 Art. 18, §1, lid 1 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, BS 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

19 Punt 107, lid 2 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters, https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 140.

20 Punt 105, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 140

Wanneer je als woonwagenbewoner een hoofdverblijfplaats hebt en in de zomermaanden gaat rondtrekken, kan je elk jaar een beroep doen op tijdelijke

afwezigheid. Zo loop je niet het risico om van ambtswege afgevoerd te worden uit het bevolkingsregister.

B. Referentieadres

10. Wat is een referentieadres?

De wet omschrijft een referentieadres als het adres waar een persoon zonder vaste verblijfplaats zich kan inschrijven in het bevolkingsregister.²¹ Dit adres kan het adres zijn van een vzw, stichting of vennootschap met sociaal oogmerk, indien deze al vijf jaar rechtspersoonlijkheid heeft en zich in haar statuten tot doel heeft gesteld onder meer de belangen van één of meer rondtrekkende bevolkingsgroepen te behartigen of te verdedigen. Daarnaast kan ook een natuurlijke persoon de toestemming geven om zijn adres te gebruiken als referentieadres.²²

Rondtrekkenden kunnen dankzij een referentieadres hun post ontvangen en administratief bereikbaar zijn voor officiële instanties.²³ Daarnaast maakt het referentieadres het mogelijk om uitkeringen te ontvangen die een officiële woonplaats als voorwaarde stellen, zoals bijvoorbeeld het groeipakket en de werkloosheidsvergoeding.²⁴

VOORBEELD 1

Van referentieadres naar hoofdverblijfplaats

Een gezin trok jarenlang rond en had een referentieadres. Na een lange zoektocht slaagden ze erin om een privéterrein te verwerven, waar ze permanent mogen verblijven met hun woonwagens. Ze meldten aan de gemeente hun nieuwe hoofdverblijfplaats. Na woonstcontrole, volgde een inschrijving op het eigenlijke adres van het terrein. Het terrein wordt beschouwd als hun hoofdverblijfplaats. Het gezin werd vervolgens uitgeschreven op het referentieadres.

21 Art. 1, §2, lid 2, wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, BS 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

22 Art. 1, §2, lid 3, wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, BS 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

23 Art. 1, §2, lid 2 wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten, BS 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

24 De Vlaamse Overheid, *referentieadres*, <https://www.vlaanderen.be/referentieadres> (consultatie op 18 juli 2022).

11. Wie heeft recht op een referentieadres?

Enkel de volgende personen hebben recht op een referentieadres:

- » Personen die in een mobiele woning verblijven.²⁵ De mobiele woning wordt gedefinieerd als "een woning die opgevat en uitgerust is om zich reglementair op de openbare weg/waterwegen te verplaatsen". Met andere woorden een gereguleerd voertuig dat bestemd en uitgerust is om in te wonen. Hieronder vallen schepen, woonwagens, caravans (een aanhangwagen bestemd om door een voertuig getrokken te worden), mobilhomes (of campingcars) of een ander gelijkaardig onderkomen. Het beroep van de betrokken burger (schipper, artiest, foorkramer...) speelt geen enkele rol.²⁶
- » Personen die door hun beroepsreden (bv. militair personeel en burgerpersoneel, personeelsleden van de federale politie, dienstplichtigen, diplomaten en consuls en hun gezin en de personen die op coöperatieopdracht worden gestuurd) geen hoofdverblijfplaats hebben,

worden voor een maximale duur van één jaar ingeschreven op een referentieadres.²⁷ De maximale duur is niet van toepassing bij militairen in het buitenland en ontwikkelings-samenwerkers.²⁸

- » Personen die door onvoldoende bestaansmiddelen geen hoofdverblijfplaats hebben.²⁹ Dat zijn personen die door het OCMW als "daklozen" worden beschouwd.³⁰
- » Gedetineerden, zowel Belgen als vreemdelingen die voor langer dan drie maanden in België mogen verblijven.³¹

12. Hoe bepaalt men of jouw mobiele woning voldoende bestemd en uitgerust is om in te wonen?

Het voertuig moet niet enkel mobiel zijn, maar je moet ook bewijzen dat het voertuig bestemd en uitgerust is om er een gezin of een alleenstaande in onder te brengen. Enkel een slaapruiimte in vrachtwagens, autobussen, personenauto's of bestelwagens volstaat niet. Indien deze voertuigen louter gebruikt

25 Art. 1, § 2, lid 2, wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, *BS* 3 september 1991.

26 Punt 112, e, lid 12 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 151.

27 Art. 20, § 2, lid 1 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, *BS* 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

28 Art. 20, §2 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, *BS* 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

29 Art. 1, § 2, lid 2, tweede streepje wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, *BS* 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

30 Omz.16 april 2021 betreffende verbetering van de opvolging van de personen ingeschreven op een referentieadres en het beheer ervan in de bevolkingsregisters en in het Rijksregister - Samenwerkingsakkoord tussen de FOD Binnenlandse Zaken en de POD Maatschappelijke Integratie betreffende daklozen, https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/omzendbrieven/Omzendbrief_NL_Verbetering_opvolging_referentieadres.pdf.

31 Art. 1, § 2, lid 7 wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, *BS* 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

worden om personen en/of goederen te vervoeren, kunnen deze niet worden beschouwd als mobiele woning.³²

Er kan ter plaatse gecontroleerd worden of de mobiele woning wel degelijk uitgerust is om zich reglementair te verplaatsen. Dit kan men doen door de documenten, voorzien door de geldende reglementering voor het type mobiele woning, na te kijken. Enkele voorbeelden zijn: het rijbewijs, het kentekenbewijs, het keuringsbewijs, het gelijkvormigheidsattest, het stuurbrevet, de vaarvergunning, het vaarbewijs,...³³

Opgelet!

Stacaravans, al dan niet aan de grond vastgemaakt, vallen niet onder de definitie van mobiele woningen.³⁴

Eveneens is het referentieadres uitgesloten voor bewoners van woonboten, aangezien ze beschikken over een vast adres.³⁵

13. Aan welke voorwaarden moet je voldoen om als woonwagenbewoner het referentieadres bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon te behouden?

Ten eerste moet je mobiele woning voldoende bestemd en uitgerust zijn om erin te wonen.³⁶ Daarnaast moet je meer dan de helft van het jaar binnen het Belgisch grondgebied rondtrekken, met andere woorden minimaal zes maanden op jaarbasis.³⁷

Je moet voortdurend voldoen aan de voorwaarden, want de inschrijving is niet beperkt in tijd. De gemeente kan op elk moment controleren of deze voorwaarden nog steeds vervuld zijn.³⁸

- 32 Punt 112, e, lid 7 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 151.
- 33 Punt 112, e, lid 8 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 151.
- 34 Punt 112, e, lid 15 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 152.
- 35 Punt 112, e, lid 16 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 153.
- 36 Art. 1, § 2, lid 2, wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, *BS* 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.
- 37 Punt 112, e, lid 5 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 151.
- 38 Punt 112, e, lid 13 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 153.

VOORBEELD 2**Zes maanden per jaar verblijven in een stacaravan**

Een gezin heeft het moeilijk om een vast terrein te vinden, waar zij met hun woonwagen vast mogen verblijven. Bijgevolg besliste dit gezin om gedurende een jaar een stacaravan te huren op een camping, om de koudste wintermaanden daar door te brengen. De gemeente dreigde hen voorlopig in te schrijven, omdat een stacaravan geen mobiele woning is en zij bijgevolg dus geen recht zouden hebben op een referentieadres.

Het gezin heeft echter nog steeds een mobiele woning ter beschikking en zal minder dan zes maanden op de camping verblijven. Er werd bemiddeld met de gemeente om de situatie uit te klaren. Het is belangrijk de gemeente te duiden dat een rondtrekkend bestaan niet impliceert dat een gezin zich dagelijks moet verplaatsen.

De gemeente kan het gezin bijgevolg niet voorlopig inschrijven zolang zij minder dan zes maanden in de stacaravan verblijven en nog steeds beschikken over een ingeschreven mobiele woning waarmee zij minstens zes maanden per jaar rondtrekken in België.

14. Hoe kan je een rondtrekkend bestaan bewijzen?

Bij twijfel over de reden van aanvraag van een referentieadres, mag de gemeente bewijsstukken vragen. Ze mag daar niet te ver in gaan. Concluderen dat het niet mogelijk is om rond te trekken en een vast werk uit te oefenen of om rond te trekken en een kind naar een reguliere school te sturen, mag niet. Enkel de feitelijke woonsituatie telt.³⁹

De gemeente kan onder andere de volgende bewijsstukken vragen. Deze indicatieve lijst bevat, in volgorde van bewijskracht, redelijke bewijsstukken die een rondtrekkend bestaan aantonen en die de gemeente kan opvragen:

- » documenten van de werkgever (foorkramers, schippers, ...);
- » attesten van overheden en lokale instellingen (kantoor van de havenmeester, camping, standplaatsvergunningen, doortrekkersterreinen, ...).

Indien deze bewijsstukken geen duidelijkheid scheppen over de feitelijke woonsituatie, kan de gemeente aanvullende bewijsstukken vragen:

- » schriftelijke getuigenverklaringen van privépersonen, identificatie van de getuige en de relevantie van de getuige ten opzichte van de aangetoonde feiten;
- » facturen op naam en diverse bewijzen van doortocht in verschillende steden (geldopnames, herstellingen, verhuringen, aankopen, ...).⁴⁰

39 Punt 112, e, lid 19 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 152.

40 Punt 112, e, lid 19 Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 152-153.

VOORBEELD 3**Redelijke bewijsstukken**

Het is belangrijk om te bewaken dat de gemeente de redelijkheid van de opgevraagde bewijsstukken respecteert. Zo vroeg een gemeente aan een gezin om dagelijks foto's door te sturen van hun rondtrekkend bestaan. Zowel de frequentie van deze vraag, als de eigenlijke vraag naar foto's zijn zeer intrusief voor de privacy van het gezin en bijgevolg niet redelijk. Daar 'redelijkheid' niet concreet omschreven staat in de wet, is het aangewezen om klare afspraken te maken met de gemeente.

15. In welke gemeente moeten rondtrekkenden zich inschrijven in het bevolkingsregister?

Rondtrekkenden kunnen ingeschreven worden in de bevolkingsregisters van:

1. de gemeente waar zij minstens zes maanden per jaar op een vast adres verblijven. Tijdens hun verplaatsingen worden ze beschouwd als tijdelijk afwezig in de gemeente van inschrijving. Zij hebben dan een hoofdverblijfplaats.
2. de gemeente waar ze een referentie-adres hebben bij een natuurlijk persoon.
3. de gemeente waar ze een referentie-adres hebben bij een rechtspersoon. Dit zijn vzw's of stichtingen en vennootschappen met een sociaal oogmerk die minstens vijf jaar rechtspersoonlijkheid hebben en die zich in hun statuten tot doel hebben gesteld onder meer de belangen van één of meer rondtrekkende bevolkingsgroepen te behartigen of te verdedigen.⁴¹

Belangrijk is de kanttekening dat een referentieadres bij een vzw ook een sociaal onthaal en administratieve ondersteuning biedt. Voor kwetsbare en/of ongeletterde gezinnen is deze ondersteuning van onschatbare waarde.

41 Punt 112, e, lid 2, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters
https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 150.

16. Welke vzw's verlenen in Vlaanderen en Brussel een referentieadres voor mensen die in een mobiele woning verblijven?

De verenigingen zonder winstoogmerk die een referentieadres verlenen aan woonwagendebewoners zijn:

- » in Vlaanderen: vzw Mensen van de Weg (Zwankendamme) en Caritas Vlaanderen vzw (Antwerpen);
- » in Brussel: Foyer vzw (Brussel).⁴²

Contactgegevens

Vzw Mensen van de Weg

Lisseweegse Steenweg 73/006
8380 Zwankendamme – Brugge
mensenvandeweg@hotmail.com

Caritas Vlaanderen vzw – project Referentieadressen

Sint-Jacobsmarkt 43
2000 Antwerpen
referentieadressen.antwerpen@caritas.be

Permanentie: di en do, 13u – 16u,
Telefonisch bereikbaar:
+32 (0)473 30 25 59
+32 (0)479 02 74 83

Foyer vzw – Dienst Roma & Woonwagendebewoners

Mommaertsstraat 22, 1080 Molenbeek

Permanentie: ma tot do, 14u–17u
Telefonisch bereikbaar:
+32 (0)2 411 87 32

17. Mag een gemeente jouw inschrijving op een referentieadres bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon weigeren en wat kan je doen bij een weigering?

In principe mag een gemeente de inschrijving niet weigeren als de aanvrager voldoet aan alle voorwaarden om ingeschreven te worden op het referentieadres. Een gemeente kan een inschrijving wel weigeren indien er twijfel bestaat over de echtheid van de redenen die de aanvrager vermeldt om een referentieadres te krijgen. Een gemeente die dit doet, moet dit schriftelijk meedelen aan de betrokkene. Als aanvrager kan je tegen deze weigering in beroep gaan bij de Rechtbank van Eerste Aanleg of bij de Raad van State.⁴³ Uit de praktijk blijkt dat je ook de lokale of federale ombudsdiensten kan betrekken.

18. Kan je als rondtrekkende woonwagendebewoner een referentieadres aanvragen bij een OCMW?

Je kan een referentieadres aanvragen bij het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW), wanneer je dak- of thuisloos bent en aan bepaalde voorwaarden voldoet. Afhankelijk van hoe bepaalde OCMW's de definitie van dak- en thuisloosheid interpreteren, kan je als woonwagendebewoner al dan niet een referentieadres krijgen bij het OCMW.

42 M. Reidsma, G. Juchtmans, S. Chakkar & P. De Cuyper, *Rondtrekkende woonwagendebewoners. Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagendebewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*, Leuven, HIVA-KULeuven, 2020, 20-21.

43 Punt 98, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters
https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 130.

In principe kun je een aanvraag doen wanneer je geen verblijfplaats hebt door het gebrek aan voldoende bestaansmiddelen. Bijkomend geldt ook dat:

- » je niet reeds ingeschreven mag zijn in een gemeentelijk bevolkingsregister in België. Indien je reeds bent ingeschreven in een bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister van een gemeente op een reëel adres of op een referentieadres, of indien je ingeschreven bent in een wachtregister, kan je niet ingeschreven worden op het adres van het OCMW. Wanneer je een aanvraag indient in een bepaalde gemeente, moet die gemeente dit eerst controleren vooraleer zij de inschrijving doet.
- » je beroep moet doen op OCMW-dienstverlening of recht hebben op leefloon krachtens de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.⁴⁴

In de praktijk zien we dat het ene OCMW een striktere definitie van dak- en thuisloosheid hanteert dan het andere. Hierdoor krijgen woonwagenbewoners in een bepaald OCMW soms wel een referentieadres en in een ander niet. De Europees erkende categorisatie van dak- en thuisloosheid 'Ethos Light'⁴⁵ pleit voor een ruime benadering, één van de categorieën betreft "mensen in tijdelijke/niet conventionele woningen" zoals caravans. Een ruime definitie van dak- en thuisloosheid kan dus binnen OCMW's openheid creëren voor woonwagenbewoners die zich

administratief vaak in een grijze zone bevinden.

19. Kan je ook beroep doen op tijdelijke afwezigheid wanneer je een referentieadres hebt?

Neen, dit is niet mogelijk, want tijdelijke afwezigheid van het referentieadres bestaat niet. Je mag immers niet verblijven op een referentieadres en je kan er dus ook niet tijdelijk afwezig zijn.

20. Mag een referentieadres verleend worden tegen betaling?

De referentieadresverstrekker mag geen winstbejag nastreven. Eventueel mag er wel een vergoeding gevraagd worden, maar dit mag niet meer zijn dan de bijkomende kosten die een inschrijving met zich meebrengt.⁴⁶

Het is dus aangewezen op te letten voor malafide praktijken, waarbij natuurlijke personen of (schijnbare) organisaties grote bedragen vragen in ruil voor het verlenen van een referentieadres.

44 Punt 113, 1, lid 2, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 154.

45 Zie Hoofdstuk VI. Bijlages; bijlage 6.

46 Art. 20, §5 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, BS 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

21. Wanneer kan je jouw referentieadres bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon verliezen?

Je kan jouw referentieadres verliezen wanneer:

- » je niet meer in een mobiele woning woont, maar wel een lokaliseerbare hoofdverblijfplaats hebt;
- » je referentieadres niet meer geldig is (bv. door weigering, verhuis of overlijden van de natuurlijke persoon die is ingeschreven op het adres of wanneer de natuurlijke persoon op wiens adres je bent ingeschreven jou niet meer kan bereiken...);
- » er geen (jaarlijkse) bewijzen meer zijn van jouw verblijf in een mobiele woning voornamelijk op het Belgische grondgebied;
- » je voornamelijk in het buitenland verblijft;
- » de mobiele woning niet meer als verplaatsbaar wordt beschouwd of niet meer opgevat en uitgerust is om zich reglementair te verplaatsen op de openbare weg of de uitrusting niet meer toereikend is om aan te tonen dat het gaat over een woning.⁴⁷

Indien je een referentieadres hebt bij een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of privépersoon zal deze met jou afspraken maken. Deze afspraken betreffen bijvoorbeeld het

aantal contactmomenten, bereikbaarheid, betrokkenheid, ... Wanneer je deze afspraken niet naleeft, kan de betreffende instantie zelf initiatief nemen en contact opnemen met de gemeente om een einde te maken aan jouw referentieadres.

22. Welke rechten en plichten heeft een vzw, stichting, vennootschap met sociaal oogmerk of natuurlijk persoon als referentieadresverstrekker?

De referentieadresverstrekker verbindt zich ertoe alle post en administratieve documenten te laten toekomen voor de referentieadresbegunstigde. Bovendien mag de referentieadresverstrekker geen winst nastreven.⁴⁸ Deze verbintenis kan worden vastgelegd door de ondertekening van een inschrijvingsdocument voor een referentieadres op de zetel van een rechtspersoon.

In de omzendbrief van 2006 betreffende 'Uitbreiding van de mogelijkheden tot het gebruik van het referentieadres voor rondtrekkende bevolkingsgroepen' wordt een modelcontract voorgesteld.⁴⁹

Zowel de verstrekker als de begunstigde hebben te allen tijde het recht een einde te maken aan het referentieadres. De gemeente van inschrijving dient dan schriftelijk op de hoogte gebracht te worden.⁵⁰

47 Punt 112, Onderr. 31 maart 2019 betreffende het houden van de bevolkingsregisters, https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 153.

48 Art. 1, §2, lid 4 wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, *BS* 3 september 1991, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

49 Zie bijlage 1 – Modelcontract: Aanvraag tot inschrijving met referentieadres

50 Punt 98, I, lid 5, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 130.

23. Welke rechten en plichten heeft een referentieadres-begunstigde?

De plichten van de referentieadresbegunstigde staan niet expliciet in de wet. We kunnen afleiden dat de referentieadresbegunstigde verplicht is om in contact te blijven met de referentieadresverstrekker, aangezien het referentieadres ongeldig wordt bevonden wanneer de referentieadresverstrekker de referentieadresbegunstigde niet kan bereiken. Dit heeft als gevolg dat de gemeente deze personen ambtshalve kan afvoeren.⁵¹

Zoals vermeld in vraag 22 heeft de begunstigde het recht te allen tijde een einde te stellen aan het referentieadres, tevens heeft ook de verstrekker dit recht. De gemeente van inschrijving dient dan schriftelijk op de hoogte gebracht te worden.⁵²

24. Welke beperkingen heeft een referentieadres?

De wet spreekt niet expliciet over beperkingen die je zou ondervinden met een referentieadres. Uit de definitie van een referentieadres kan je wel afleiden dat een referentieadres meer moet zijn dan een eenvoudige brievenbus. Er moet actieve briefwisseling kunnen plaatsvinden.⁵³

Onderstaande casussen geven weer met welke beperkingen rondtrekkenden met een referentieadres in de praktijk geconfronteerd werden.

51 Omz. 18 september 2018 inschrijving in de bevolkingsregisters van de personen die in een mobiele woning verblijven. Verduidelijkingen betreffende de inschrijving en de controle referentieadres, https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/omzendbrieven/Omzendbrief_Inschrijving_controle_referentieadres_N.pdf, 2.

52 Punt 98, I, lid 5, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 130.

53 FOD Binnenlandse Zaken, *De inschrijving in de bevolkingsregisters*, <https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/bevolking/faq/de-inschrijving-in-de-bevolkingsregisters/>, (consultatie op 3 september 2021).

VOORBEELD 4**Referentieadres en gezinshereniging**

Een gezin heeft de wens om zich in te schrijven op de wachtlijst voor een sociale woning. Vader en de drie kinderen hebben de Belgische nationaliteit. Moeder heeft de Slovaakse nationaliteit. Om zich in te schrijven op de wachtlijst dient haar Belgische verblijfsvergunning in orde te zijn. Zij kan een verblijfsvergunning aanvragen op basis van gezinshereniging met haar drie Belgische kinderen. Haar dossier werd tegengehouden, omdat er geen verblijfsvergunning aangevraagd kan worden met een referentieadres.

VOORBEELD 5**Referentieadres en minderjarige**

Een minderjarige heeft geen contact met haar ouders en woont al haar hele leven bij haar grootvader. De grootvader heeft een referentieadres. Hij neemt contact op om te vragen of zijn kleindochter ook een referentieadres kan krijgen. Kan een minderjarige een referentieadres aanvragen?

Indien de minderjarige ontvoogd is, kan hij of zij een referentieadres aanvragen, maar bij een niet-ontvoogde minderjarige moet deze bijgestaan worden door minstens één van de personen die het gezag over de minderjarige uitoefenen.⁵⁴ Gezien het aanvragen van een referentieadres een rechtshandeling is en minderjarigen handelingsonbekwaam zijn, kunnen zij dus geen rechtshandelingen stellen. Deze rechten worden uitgeoefend door personen die gezag uitoefenen over de minderjarige. Ook al woont de kleindochter al haar hele leven bij haar grootvader, toch kan zij, noch de grootvader de aanvraag doen, zolang de ouders het ouderlijk gezag uitoefenen.

⁵⁴ G. Verschelden, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 428.

C. Voorlopige inschrijving

25. Wat is een voorlopige inschrijving?

Wanneer personen zich vestigen op een plek waar permanente bewoning niet toegelaten is omwille van veiligheid, gezondheid, urbanisme of ruimtelijke ordening, kan de bevoegde gemeente overgaan tot een voorlopige inschrijving in het bevolkingsregister. De inschrijving blijft voorlopig zolang de bevoegde gerechtelijke of administratieve instantie geen beslissing heeft genomen om een einde te maken aan deze onregelmatige toestand.⁵⁵ Het is de plicht en de verantwoordelijkheid van de gemeente om de regionale, strafrechtelijke en administratieve procedures op te starten die voorzien zijn in de reglementering die een normale inschrijving niet toelaat.⁵⁶

De voorlopige inschrijving stopt wanneer de personen de plek feitelijk hebben verlaten of de onregelmatige situatie wordt gelegaliseerd.⁵⁷

Opgelet!

Het is belangrijk om in gedachten te houden dat een voorlopige inschrijving geen legalisering van de situatie inhoudt en het je niet vrijstelt van strafrechtelijke aansprakelijkheid.⁵⁸ Gerechtelijke en administratieve procedures kunnen steeds worden opgestart of voortgezet, ook na de definitieve inschrijving.

De regeling van de voorlopige inschrijving wil vermijden dat je geen adres meer zou hebben of fictief ingeschreven zou zijn op een adres waar je niet meer woont. Hierdoor zou je niet bereikbaar zijn voor de sociale dienstverleners, zoals de kinderbijlagfondsen, de pensioendienst, ...

Kortom, de regeling heeft tot doel om de administratieve inschrijving in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid. Wat de situatie nog erger zou maken, is dat je zonder adres jouw fundamentele rechten niet meer zou kunnen uitoefenen.

55 Art. 1, § 1, lid 2, 1^e wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten, BS 3 september 1991 http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=nl&nm=1991000380&la=N.

56 Punt 103, a, 3 lid Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 139.

57 *Ibid.*

58 Omz. 22 december 2015 wet houdende bepalingen Binnenlandse Zaken. Aanpassingen van de reglementering over het houden van de bevolkingsregisters vanaf 1 januari 2016 https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/omzendbrieven/omzendbrief-20151222-houden-bevolkingsregisters-2016.pdf, 2.

BARONESSE

1991 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025

26. Wie neemt de beslissing tot voorlopige inschrijving en hoe kan je deze beslissing aanvechten?

De gemeente neemt deze beslissing. Je kan beroep aantekenen bij de rechtbank van eerste aanleg.⁵⁹

VOORBEELD 6

Voorlopige inschrijving op openlucht-recreatief terrein

Een familie foorreizigers met een referentieadres bleef gedurende de COVID-19-epidemie en door de gezondheidsmaatregelen langer dan zes maanden op een camping. De gemeente kwam dit te weten en schreef hen bijgevolg voorlopig in op het adres van de camping. Hierdoor verloren zij, tegen hun eigen wil, hun referentieadres. Daaropvolgend daagde de gemeente het gezin voor het vredegerecht, omdat ze permanent woonden op openlucht-recreatief terrein. De camping staat namelijk zo geregistreerd. De vrede-rechter bemiddelde en besliste daarop dat de foorreizigers hun referentieadres terugkregen, op voorwaarde dat ze een einde maakten aan de onregelmatigheid – namelijk hun langdurig (meer dan zes maanden per jaar) verblijf op de camping.

⁵⁹ FOD Binnenlandse Zaken, *De inschrijving in de bevolkingsregisters*, <https://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/bevolking/faq/de-inschrijving-in-de-bevolkingsregisters/>, (consultatie op 3 september 2021).

D. Afvoering van ambtswege uit het bevolkingsregister

27. Wat is afvoering van ambtswege?

Er is sprake van een afvoering van ambtswege wanneer de gemeente jou op eigen initiatief uitschrijft uit haar bevolkingsregister, wanneer ze vaststelt dat er wijzigingen zijn in jouw verblijfs-toestand. De gemeente is verplicht om voortdurend haar registers bij te werken. In de volgende gevallen word je van ambtswege uit het bevolkingsregister afgevoerd:

- » Bij overlijden;
- » Een inschrijvingsbewijs in een nieuwe gemeente;
- » De beslissing van de afvoering van ambtswege van minister van Binnenlandse Zaken of zijn afgevaardigde;
- » De beslissing van afvoering van ambtswege van de gemeente;
- » De beslissing, genomen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, die een einde stelt aan het verblijf of de vestiging of die het verlies vaststelt van het recht of de machtiging tot verblijf of vestiging.⁶⁰

De gemeente zal beslissen om je van ambtswege af te voeren wanneer het onmogelijk blijkt je nieuwe verblijfsplaats op te sporen.⁶¹ Dit gebeurt op basis van een verslag van de wijkagent, waarin hij vaststelt dat het gedurende minstens zes maanden onmogelijk was om je nieuwe hoofdverblijfplaats te bepalen.⁶²

60 Art. 12 lid 1 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, BS 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

61 Art. 8 lid 2 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, BS 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

62 Punt 87, 1 lid Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters, https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 116.

Opgelet!

Een afvoering van ambtswege moet een uitzonderingsmaatregel blijven en met de nodige voorzichtigheid gehanteerd worden. De beslissing heeft namelijk ernstige gevolgen voor de betrokken burgers. Tot een afvoering van ambtswege kan enkel worden beslist als er geen alternatieve oplossingen zijn, op basis van een zeer grondig en gemotiveerd woononderzoek.⁶³

Als er eenvoudige aanwijzingen bestaan van de aanwezigheid van een persoon in een andere gemeente, moet de desbetreffende gemeente worden aangeschreven in plaats van een afvoering van ambtswege te verrichten. Bovendien mag een afvoering van ambtswege niet gebruikt worden om problemen op te lossen die niets te maken hebben met de inschrijving als hoofdverblijfplaats.⁶⁴

28. Wat zijn de gevolgen van een afvoering van ambtswege?

Het gevolg van een afvoering van ambtswege uit de bevolkingsregisters is dat de persoon niet langer beschikt over een officieel adres op het grondgebied van een Belgische gemeente. Dit heeft heel wat administratieve, politieke en sociale implicaties.

De gevolgen van een afvoering van ambtswege uit het bevolkingsregister kunnen drastisch en vergaand zijn; met name een ongeldige identiteitskaart, het verlies van het recht op sociale bijdragen en het groeipakket, moeilijkheden met de mutualiteit, ...

63 Omz. 30 augustus 2013 betreffende aandachtspunten voor een correcte registratie in de bevolkingsregisters, het oordeelkundig toepassen van de afvoering van ambtswege en de strijd tegen domiciliefraude, https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/omzendbrieven/omzendbrief-20130830-domiciliefraude.pdf.

64 Punt 88, 7 lid Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 117.

Opgelet!

Een vreemdeling die ambtelijk geschrapt is, wordt verondersteld België te hebben verlaten. Dit is een wettelijk vermoeden dat weerlegbaar is. Een ambtelijk geschrapte vreemdeling die België nooit heeft verlaten, behoudt in principe het verblijfsrecht dat hem toegekend is. Hij moet wel zelf het wettelijk vermoeden weerleggen dat hij België verlaten heeft.⁶⁵

Hij of zij moet bij de gemeente een herinschrijving aanvragen.

Herinschrijving is mogelijk op voorlegging van:

- » afdoende bewijzen die aantonen dat de betrokkene België niet heeft verlaten (ongeacht of de verblijfstitel nog geldig is), of
- » een geldige verblijfstitel binnen de termijn van het recht op terugkeer.⁶⁶ De termijn van het recht op terugkeer hangt af van het statuut van de vreemdeling.

De gemeente kan soms zelf beslissen over de herinschrijving op basis van het recht op terugkeer. De meeste gemeenten maken de aanvraag tot herinschrijving over aan de DVZ (Dienst Vreemdelingenzaken) voor beslissing.⁶⁷

VOORBEELD 7
Uitschrijving van het referentieadres

Een gezin, waarvan de ouders de Franse nationaliteit hadden, werd uitgeschreven op vraag van de referentieadresverstrekker. Na meer dan een jaar tevergeefs contact zoeken, werd door de vzw aan de stad gevraagd om het gezin van het referentieadres te schrappen. Na zes maanden zonder (referentie) adres schrapte de gemeente hen ambtshalve uit het bevolkingsregister. Hierdoor verloren ze ook het recht op het groeipakket. Het gezin dook daarom plots terug op bij de referentieadresverstrekker. Het gezin moest aan DVZ bewijzen dat ze de hele tijd in België verbleven in hun woonwagens, om terug ingeschreven te kunnen worden op het referentieadres. Het was een proces van maanden alvorens alles (ID's, adres, groeipakket, mutualiteit, ...) opnieuw in orde was.

65 Agentschap Integratie & Inburgering, *OCMW-steun bij (ambtelijke) schrapping uit rijksregister*, <https://www.agii.be/nieuws/ocmw-steun-bij-ambtelijke-schrapping-uit-rijksregister#:~:text=Wanneer%20een%20ambtelijk%20geschrapte%20vreemdeling,had%20v%C3%B3%C3%B3%B3r%20de%20ambtelijke%20schrapping.>

66 *Ibid.*

67 *Ibid.*

29. Hoe kan je de afvoering van ambtswege vermijden?

Je kan een afvoering van ambtswege vermijden door elke verblijfswijziging te melden aan de gemeente waar je hoofdverblijfplaats of referentieadres gevestigd is. Enkele voorbeelden van verblijfswijzigingen zijn:

- » wanneer je gaat verhuizen,
- » wanneer je meer dan zes maanden op een vast adres woont,
- » wanneer je meer dan drie maanden afwezig zal zijn van jouw hoofdverblijfplaats (tijdelijke afwezigheid).⁶⁸

30. Wat kan je doen indien je niet akkoord gaat met een ambtshalve afvoering?

Het is aangewezen om meer duiding te vragen bij de wijkagent en/of gemeente wanneer je niet akkoord bent met een afvoering van ambtswege. Eventueel kan een bemiddelend gesprek met een neutrale derde partij (zoals een hulpverlener) waardevol zijn.

Indien dit niks oplevert, kan je bij geschillen over de hoofdverblijfplaats alsnog een klacht indienen bij directie Instellingen en Bevolking van de FOD Binnenlandse Zaken. Na een onderzoek door een bevolkingsinspecteur van FOD Binnenlandse Zaken neemt de minister

van Binnenlandse Zaken een beslissing. Hij/zij kan al dan niet beslissen een persoon na ambtshalve afvoering met terugwerkende kracht in te schrijven.⁶⁹

Voor onenigheid rond administratieve beslissingen van het gemeentecollege kan beroep ingesteld worden bij de Raad van State en de burgerlijke rechtbank.⁷⁰

De minister van Binnenlandse Zaken is echter niet bevoegd om tussen te komen in geval van een weigering tot een voorlopige inschrijving of een weigering tot inschrijving onder referentieadres.⁷¹ Als aanvrager kan je tegen deze weigering in beroep gaan bij de Rechtbank van Eerste Aanleg of bij de Raad van State.⁷² Uit de praktijk blijkt dat je ook de lokale of federale ombudsdiensten kan betrekken.

68 Art. 18, §2, lid 1 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, *BS* 15 augustus 1992, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1992000152&la=N.

69 Myria, *Focus: problematiek van de inschrijvingen en de ambtshalve schrapping*, <https://www.myria.be/files/Migratie-verslag-2015-focus-inschrijving-schrapping.pdf>, 216.

70 *Ibid.*

71 FOD Binnenlandse Zaken, *Regeling van de geschillen bij de bepaling van de hoofdverblijfplaats*, <https://www.ibz.rn.fgov.be/nl/bevolking/faq/regeling-van-de-geschillen-bij-de-bepaling-van-de-hoofdverblijfplaats/> (consultatie op 3 september 2021).

72 Punt 98, Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 130.

WONEN

Artikel 23 van de Belgische Grondwet erkent het recht op een behoorlijke huisvesting om een menswaardig leven te leiden. De Vlaamse Wooncode erkent bovendien het wonen in een woonwagen als een volwaardige woonvorm, toch wordt het woonwagenbewoners de facto al jaren moeilijk gemaakt. Terreinen zijn uitermate schaars, bijgevolg leven heel wat woonwagenbewoners een jachtig leven op zoek naar een plek. Hieronder komen de verschillende soorten terreinen aan bod; residentiële terreinen (zowel openbaar als particuliere familieterreinen), doortrekkerterreinen, pleisterplaatsen en openlucht recreatieve terreinen.

A. Residentiële terreinen

31. Wat is een residentieel terrein?

Een residentieel terrein wordt in de Vlaamse Codex Wonen omschreven als een terrein dat bestemd en ingericht is voor sedentair wonen in een woonwagen en waarop een beperkte ambachtelijke en/of commerciële activiteit kan plaatsvinden, indien het is toegestaan door de heersende wetgeving.⁷³

We onderscheiden twee soorten residentiële terreinen. Enerzijds zijn er **openbare woonwagenterreinen**, deze worden beheerd door een gemeente, of andere openbare instantie (provincie, OCMW, sociale huisvestingsmaatschappij...).⁷⁴ Op openbare woonwagenterreinen staan woonwagens normaliter op afgebakende standplaatsen. Meestal staan hier verschillende familiegroepen

samen. De regelgeving die er van kracht is, is afhankelijk van terrein tot terrein. Elk terrein heeft een eigen huishoudelijk reglement.

Anderzijds zijn er **particuliere familieterreinen**. Wanneer woonwagenbewoners een stuk grond kopen of huren om hun woonwagen te plaatsen, gaat het over een particulier familieterrein. Woonwagenbewoners staan op het privéterrein met hun woonwagen, waarmee ze een deel van het jaar rondtrekken, of plaatsen er een stacaravan of chalet.⁷⁵ Een privéterrein is in tegenstelling tot een residentieel terrein meestal kleiner. Het is op maat van een groep bewoners tussen wie een zekere samenhang bestaat, meestal een familie of familietak.⁷⁶ De gezinnen kennen elkaar en maken onderlinge afspraken over bijvoorbeeld de

⁷³ Art.1.3. §1, 43° Vlaamse Codex Wonen, <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1033810¶m=inhoud>.

⁷⁴ Agentschap Wonen-Vlaanderen, *Woonwagenterreinen monitoren*, <https://www.vlaanderen.be/lokaal-woonbeleid/vlaamse-beleidsprioriteiten/beleidsprioriteit-1-de-gemeente-zorgt-voor-een-divers-en-betaalbaar-woonaanbod-in-functie-van-de-woonnoden/woonwagenterreinen-monitoren>.

⁷⁵ Agentschap Binnenlands Bestuur, *Wonen op wielen – woonwagenterreinen aanleggen en beheren, een handleiding*, https://www.gouverneurantwerpen.be/content/dam/cathy-berx/woonwagenbewoners-en-doortrekkerterreinen/Wonen_op_wielen_2010.pdf, 14.

⁷⁶ *Ibid.*

nutsvoorzieningen. Particuliere terreinen raken echter heel moeilijk vergund, waardoor woonwagengebouwers er vaak in onzekerheid leven.

VOORBEELD 8

Weggestuurd van particulier familieterrein

Een gezin woonwagengebouwers had al enige tijd een eigen terrein in een Vlaamse gemeente. De kinderen gingen er ook naar school. De dochter werd ernstig, langdurig ziek. Ze werd enige tijd behandeld in het naburig ziekenhuis, waarna ook vele opvolgbezoeken aan de specialist volgden. Uiteindelijk werd bij een wissel van burgemeester het gedoogbeleid stopgezet en diende het gezin het terrein en bijgevolg de gemeente te verlaten. De kinderen konden niet meer naar school, want het gezin trekt nu rond van terrein naar terrein over het volledige Belgische grondgebied.

Eenzijds wil men dat woonwagengebouwers zich lokaal verankeren, dat ze beroep doen op reguliere voorzieningen en dat de kinderen naar school gaan. Anderzijds wordt lokale verankering onmogelijk gemaakt. Er is een radeloosheid en moedeloosheid bij de Roms ontstaan om opnieuw ergens een vaste plaats te zoeken en de kinderen naar school te sturen, omdat ze uit ervaring weten dat ze vroeg of laat opnieuw weggestuurd zullen worden.

32. Waar bevinden zich residentiële terreinen in Vlaanderen en Brussel?

Sinds 2017 is het agentschap Wonen-Vlaanderen bevoegd voor het monitoren van de woonwagenterreinen in Vlaanderen, voorheen was dit aan het agentschap inburgering en integratie. Jaarlijks worden alle gemeentes bevraagd hoeveel woonwagenterreinen er zijn en wat de actuele bezettingsgraad is.⁷⁷

Het Vlaams Gewest telt in 2022 in elke provincie verschillende residentiële terreinen, behalve in West-Vlaanderen. Antwerpen heeft twaalf residentiële terreinen, Limburg telt er tien, Oost-Vlaanderen heeft er zes en tot slot telt Vlaams-Brabant vier residentiële terreinen. In totaal zijn het 515 standplaatsen waar 553 gezinnen wonen.⁷⁸ Particuliere familieterreinen worden niet gemonitord, enkel residentiële terreinen die ooit werden gesubsidieerd.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een duidelijke evolutie waarneembaar. Kleine particuliere familieterreinen verdwenen de voorbije twintig jaar één voor één.⁷⁹ Volgens Dienst Roma & Woonwagengebouwers van de Foyer te Brussel blijven anno 2022 slechts twee particuliere residentiële terreinen over, namelijk één terrein in Anderlecht en één in Haren.

77 Agentschap Wonen Vlaanderen, *Woonwagenterreinen monitoren*, <https://www.wonenvlaanderen.be/woonwagenterreinen-monitoren>.

78 Agentschap Wonen Vlaanderen, *Residentiële woonwagenterreinen in Vlaanderen*, https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1662366487/lijst_van_residentiële_woonwagenterreinen_h590ve.pdf.

79 K. Geurts, *Geef woonwagengebouwers eindelijk hun plaats*. *De Standaard*. 2020, 28 september.

33. Hoe geraak je aan een standplaats op een openbaar residentieel terrein?

Er is geen centrale wachtlijst waar woonwagenbewoners zich kunnen registreren. Je dient dus bij een specifiek openbaar residentieel woonwagenterrein een aanvraag in te dienen.

De modaliteiten van de aanvraag zijn afhankelijk van het huishoudelijk reglement van het terrein. Dit gaat veelal over het indienen van een schriftelijke aanvraag of mail gericht aan het college van burgemeester en schepenen.

Zo moet er bijvoorbeeld voor het residentieel terrein in Leuven een schriftelijke aanvraag gebeuren, die de identiteit en de gezinssamenstelling van de aanvrager bevat, gericht aan het college van burgemeester en schepenen. De aanvrager dient bovendien meerderjarig en woonwagenbewoner te zijn.⁸⁰

Opgelet!

Niet alle residentiële terreinen hebben een wachtlijst of de wachtlijsten zijn statische documenten, omdat er nauwelijks verschuivingen zijn onder de standplaatshouders. De plaatsen zijn zo schaars dat gezinnen die wel een standplaats hebben deze niet verlaten.⁸¹

In de praktijk ontstaat er bovendien dubbelstand, hoewel dit volgens het huishoudelijk reglement verboden is. Twee woonwagens, vaak binnen het eigen gezin, staan dan samen op één standplaats.

Bovendien zijn er op de openbare residentiele terreinen vaak ook voorrangregels bij het toewijzen van een standplaats. Dit kan gaan over verschillende elementen: Is een gezinlid opgegroeid op het terrein? Heeft de aanvrager reeds een vaste wettelijke verblijfplaats? Zijn er familiale banden met andere bewoners?

Tenslotte zijn standplaatsen niet op alle terreinen automatisch overdraagbaar aan de erfgenamen bij het overlijden van de standplaatshouder, ook dit wordt bepaald in het huishoudelijk reglement.

34. Kan je nog rondtrekken als je op een openbaar residentieel terrein woont?

Rondtrekken en wonen op een residentieel terrein is mogelijk, maar niet langer onbeperkt. Woonachtig zijn op een residentieel woonwagenterrein wordt gelijkgesteld met sedentair wonen. Het adres van het woonwagenterrein fungeert als hoofdverblijfplaats. Naast de reguliere afwezigheidsregels van de hoofdverblijfplaats zijn gemeenten bevoegd om eigen regels te bepalen. Die regels kunnen bijvoorbeeld de periode waarin rondgetrokken mag worden, inperken.

80 Art. 309, lid 1 politiereglement Leuven, https://www.leuven.be/sites/leuven.be/files/documents/2020-11/2020_464_GR_GecoordPolregl_ResidentieelWoonwagenterrein.pdf.

81 M. Reidsma, G. Juchtmans, S. Chakkar & P. De Cuyper, *Rondtrekkende woonwagenbewoners. Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenbewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*, Leuven, HIVA-KULeuven, 2020, 20.

Zo bepaalt artikel 10 van het huishoudelijk reglement van het terrein in Mortsel dat een bewoner die langer dan 120 dagen van het residentieel terrein afwezig is, zijn standplaats verliest.⁸²

35. Kan je jouw plaats op een openbaar residentieel terrein verliezen?

Je kan weggestuurd worden van een residentieel terrein bij het niet naleven van de regels. Elk terrein heeft haar eigen regels die opgenomen zijn in een huishoudelijk reglement, al zijn er vanzelfsprekend gelijkenissen. Dit gaat veelal over het niet naleven van het huishoudelijk reglement, wanbetaling van de standplaatsvergoeding, langdurige afwezigheid, beschikken over een onroerend goed, ...

36. Heb je als woonwagenbewoner, woonachtig op een openbaar residentieel woonwagenterrein, recht op een referentieadres?

Het is niet toegestaan om een referentieadres te hebben op een residentieel terrein, want je moet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister in de gemeente waar het residentieel terrein gelegen is. Wonen op een residentieel terrein wordt gezien als sedentair wonen in een woonwagen, waardoor je niet beschouwd wordt als rondtrekkende.⁸³

VOORBEELD 9

Dubbelstand op een residentieel terrein

Een zoon woont op een residentieel terrein bij zijn vader. Hij staat er officieus dubbel, dit wil zeggen dat twee woonwagens op één standplaats staan omwille van het gebrek aan standplaatsen. Bijgevolg mag de zoon zich niet inschrijven in de gemeente van het residentieel terrein, daar de limiet van het aantal woonwagens op het terrein anders overschreden wordt. De zoon heeft uit noodzaak toch een referentieadres voor rondtrekkenden, hoewel dit niet strookt met de eigenlijke situatie. De zoon bevindt zich in een spreidstand die zowel door de gemeente, de verantwoordelijken van het residentieel terrein en de verstrekkers van het referentieadres in stand wordt gehouden.

82 Art. 10, §1 politiereglement Mortsel, deel B6 Huishoudelijk reglement residentieel woonwagenterrein gasthuishoeven, <https://www.mortsel.be/file/download/ab574139-fac3-4fe2-a588-eed21d655d60/A94B8794A96835223605D6D984636820.pdf>.

83 Art. 1.3., §1, 43° Vlaamse codex Wonen, https://www.wonenvlaanderen.be/sites/wvl/files/documents/vlaamse_codex_wonen.pdf.

37. Ben je verplicht een omgevingsvergunning aan te vragen voor een particulier familierrein?

Er is een omgevingsvergunning nodig voor woonwageneigenaren die lange tijd op eenzelfde plaats blijven, alsook voor de infrastructuur van het woonwagenterrein. Dit gaat bijvoorbeeld om verharding, sanitaire blokken, riolering, ... Deze omgevingsvergunning dien je aan te vragen bij het omgevingsloket van jouw gemeente.

Veel privéterreinen slagen er niet in een omgevingsvergunning te verwerven. Door een stedenbouwkundige regularisatieprocedure kan enkel een privérein in woongebied in aanmerking komen.⁸⁴

Gemeenten kunnen ook onderzoeken of ze met een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) de bestemming van een gebied kunnen aanpassen naar woongebied. Ook een bestaand woonwagenterrein dat niet in een bestaande woonzone ligt, kan met een RUP in overeenstemming worden gebracht met de stedenbouwkundige wetgeving.

Het is aan de gemeenten om particuliere initiatieven te ondersteunen door een omgevingsvergunning af te geven waar dat wettelijk mogelijk is, maar in de praktijk zien we bij lokale besturen weinig bereidwilligheid. Aanvragen worden geweigerd met de argumentatie dat een woonwagen niet voldoet aan de kwaliteitseisen van een huis en de

verplaatsbaarheid van de woonwagen te veel onduidelijkheden met zich meebrengt. Dit maakt wonen in een woonwagen op een eigen terrein de facto onmogelijk en bijgevolg woonwageneigenaren afhankelijk van overheden in het voorzien van openbare residentiële terreinen.

Het vrijstellingsbesluit van de Vlaamse regering van 16 juli 2010 stelt dat er voor bepaalde tijdelijke handelingen geen omgevingsvergunning nodig is. Wie een terrein bezit, zou daar binnen dit besluit in principe vier periodes van maximaal 30 aaneengesloten dagen oneigenlijk gebruik van kunnen maken, door er bijvoorbeeld een woonwagen op te plaatsen. Dit kan alleen onder bepaalde voorwaarden. Zo mogen de constructies de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen en mag de plaatsing van de tijdelijke constructies niet gepaard gaan met wijzigingen van landschapselementen.⁸⁵ Indien het bijvoorbeeld om een agrarisch gebied gaat, kan deze vrijstelling dus toch nog voorwerp van discussie vormen. Bovendien kan de gemeente of stad strengere lokale verordeningen hebben, die dit alsnog onmogelijk maken.

84 Agentschap voor Binnenlands Bestuur, *Wonen op wielen – woonwagenterreinen aanleggen en beheren, een handleiding*, https://www.gouverneurantwerpen.be/content/dam/cathy-berx/woonwageneigenaren-en-doortrekkersterreinen/Wonen_op_wielen_2010.pdf, 14.

85 Art. 7.2 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 betreffende de bepaling van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is, BS 16 juli 2010.

VOORBEELD 10**Vrijstelling vergunning om te verblijven in agrarisch gebied**

Een gezin kocht een stuk agrarisch gebied om er te verblijven met hun woonwagens. Zij vroegen hiervoor geen omgevingsvergunning aan. Het gezin verzag verharding op het terrein, zodat hun woonwagens niet zouden wegzakken bij regenweer.

Er werd door de gemeente een vaststelling gedaan van oneigenlijk gebruik van het terrein, deze vaststelling werd doorgegeven aan de stedenbouwkundig inspecteur. Er volgde een juridische procedure met het verdict dat de verharding verwijderd moest worden. Het gezin kwam met de gemeente overeen dat zij alle verharding zouden verwijderen. Wanneer het terrein in oorspronkelijke staat hersteld is, zullen zij slechts vier periodes van maximaal 30 aaneensluitende dagen mogen verblijven op het terrein.

38. Wat kan je doen als jouw aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor een particulier familieterrein geweigerd wordt?

Indien het college van Burgemeester en Schepenen weigert om een omgevingsvergunning te verlenen, kan je administratief beroep indienen bij de Deputatie (provincie) binnen 30 dagen te rekenen vanaf de bekendmaking van de beslissing.⁸⁶ Daarna is er nog een beroepsmogelijkheid bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen binnen een vervaltermijn van 45 dagen te rekenen vanaf de datum van de eerste dag van aanplakking, zonder deze dag mee te tellen.⁸⁷

86 Omgevingsloket Vlaanderen, *Beroep indienen: procedure*, <https://www.omgevingsloketvlaanderen.be/beroep-indienen-procedure>.

87 *Ibid.*

DOORTREKKERSTERREIN

☎ 0471-66 18 29

De meest voorkomende oorzaken:
- Besluiteloosheid
- Besluiteloosheid
- Besluiteloosheid
- Besluiteloosheid

02

02
02
02
02
02
02
02
02

02

B. Doortrekkersterreinen

39. Wat is een doortrekkersterrein?

De Vlaamse Codex Wonen omschrijft een doortrekkersterrein als een terrein dat bestemd en ingericht is voor het tijdelijk plaatsen van verkeerswaardige woonwagens.⁸⁸ Het is een publiek terrein waar woonwagenbewoners voor een periode van maximaal drie weken tegen betaling mogen verblijven en gebruik maken van de gemeenschappelijke voorzieningen.⁸⁹

De terreintoezichters hebben een sociale, administratieve en logistieke taak, die voor de woonwagenbewoners zeer waardevol is. Meer dan het louter beheren van de reservaties, gaat dit over het beheren van het reilen en zeilen van het dagelijkse leven en de bijhorende beslommeringen.

40. Waar zijn er doortrekkersterreinen in Vlaanderen en Brussel?

In Vlaanderen zijn er in 2022 vier doortrekkersterreinen: in Lille (Antwerpen), Gent (Oost-Vlaanderen), Asse (Vlaams-Brabant), Kortrijk (West-Vlaanderen).⁹⁰ In Brussel zijn er geen doortrekkersterreinen.

Gegevens doortrekkersterreinen

Doortrekkersterrein Gent

Drongensesteenweg 240, 9000 Gent
+32 (0)476 75 55 49
doortrekkersterrein@in-gent.be

Doortrekkersterrein Lille

Vosselaarseweg 1A, 2275 Lille
+32(0)478 26 98 82
doortrekkersterrein@
provincieantwerpen.be

Doortrekkersterrein Kortrijk

Ringlaan 28, 8500 Heule
+32 (0)498 90 94 20
joseph.decoene@kortrijk.be

Doortrekkersterrein Asse

Poverstraat 75, 1731 Asse
+32(0)2 454 82 52
wim.dubois@vlaamsbrabant.be

88 Art.1.3., §1, 11° Vlaamse Codex Wonen, <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1033810¶m=inhoud>.

89 M. Reidsma, G. Juchtman, S. Chakkar & P. De Cuyper, *Rondtrekkende woonwagenbewoners. Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenbewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*, Leuven, HIVA-KULeuven, 2020, 19.

90 Agentschap Wonen Vlaanderen, *Doortrekkersterreinen in Vlaanderen*, https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1662366614/lijst_van_doortrekkersterreinen_whgqqb.pdf.

41. Hoe geraak je aan een standplaats op een doortrekkersterrein?

Voor de vier doortrekkersterreinen moet je telefonisch of per mail contact opnemen met de terreinverantwoordelijke om een standplaats te reserveren. Om effectief een standplaats toegewezen te krijgen, moet je voldoen aan bepaalde voorwaarden. De voorwaarden lopen voor de verschillende terreinen grotendeels gelijk, namelijk: het betalen van de retributie en waarborg, akkoord gaan met het reglement, geldige identiteitsdocumenten overhandigen van alle meerderjarige gebruikers van de standplaats voor kopie, woonwagenbewoner zijn, ...

Net zoals voor residentiële terreinen, vind je deze informatie in het huishoudelijke reglement van de desbetreffende terreinen. Zo kunnen in het huishoudelijk reglement van het doortrekkersterrein in Gent volgende voorwaarden teruggevonden worden:

- » "Er is een standplaats beschikbaar;
- » De aanvrager is meerderjarig op het moment van de aanvraag;
- » De aanvrager beantwoordt aan de definitie van een woonwagenbewoner;
- » De aanvrager deelt aan de terreinverantwoordelijke de identiteit van zichzelf, de meerderjarige gezinsleden en/of reisgezellen mee;
- » De terreinverantwoordelijke vermeldt de nummerplaten van de voertuigen, de woonwagens of aanhangwagens in de aanvraag, alsook de voorziene en uiterste vertrekdatum, de toegewezen standplaats en aftakpunt elektriciteit." ⁹¹

42. Wordt er voorrang gegeven aan Belgische woonwagenbewoners?

Neen, er wordt geen voorrang verleend aan Belgische woonwagenbewoners op de vier doortrekkersterreinen. Om een plek te bemachtigen, moet men louter voldoen aan voorwaarden, zoals vermeld bij vraag 41. Dit leidt in de praktijk al eens tot frustratie bij de Belgische woonwagenbewoners, wanneer de Belgische terreinen bezet zijn door Irish travellers, Franse voyageurs, ...

91 Art.7, Gemeent. B. Gent 24 juni 2013 Algemeen reglement op het doortrekkersterrein, <https://stad.gent/system/files/regulations/Algemeen%20Reglement%20Doortrekkersterrein.pdf>.

C. Pleisterplaatsen

43. Wat is een pleisterplaats?

De omzendbrief (BB 2017/2) door-trekkersterreinen en pleisterplaatsen voor woonwagenbewoners definieert pleisterplaatsen voor woonwagen-bewoners als terreinen die normaal gezien niet bestemd zijn om woon-wagens te plaatsen, maar waarop onder bepaalde voorwaarden voor een beperkte periode verkeerswaardige woonwagens kunnen staan.⁹²

In afwachting van de creatie van volwaardige terreinen kunnen pleister-plaatsen tegemoetkomen aan de dringende behoefte aan opvang. Een parkeerterrein, een doodlopende of ongebruikte weg, een openbaar plein of een ongebruikt terrein of deel van het openbaar domein, maar evengoed ook terreinen van een particuliere eigenaar kunnen als pleisterplek in aanmerking komen.⁹³

Omwille van het dringend karakter zijn deze pleisterplaatsen stedenbouwkundig niet vergunningsplichtig, maar worden er wel drie voorwaarden gesteld:

- » Het terrein mag maar maximaal vier periodes van dertig aaneengesloten dagen per kalenderjaar gebruikt worden als pleisterplaats;
- » Het terrein mag niet in een ruimtelijk kwetsbaar gebied liggen;
- » De tijdelijke constructies mogen de algemene bestemming van het gebied niet in het gedrang brengen.⁹⁴

In de praktijk anno 2022 merken we dat het verblijf op pleisterplaatsen in Vlaanderen en Brussel nog weinig wordt getolereerd. In tegenstelling tot heel wat plaatsen in Wallonië, waar dit wel vaker gedoogd wordt en de gemeentes duidelijke afspraken maken met de rondtrekkende gezinnen.

92 Vlaamse Overheid, Omzendbrief BB 2017/2, https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1645089609/Omzendbrief_rondtrekkende_woonwagenbewoners_2017_1_gqs1em.pdf, 3.

93 *Ibid.*

94 *Ibid.*

44. Hebben rondtrekkende woonwagewoners recht op een pleisterplaats?

Rondtrekkende woonwagewoners kunnen geen pleisterplaatsen afdwingen. Zelfs de Vlaamse overheid kan gemeenten niet opleggen om pleisterplaatsen te voorzien, maar moedigt dit wel aan.

Zo raadt men in een omzendbrief betreffende rondtrekkende woonwagewoners (2017) elke gemeente aan doortrekkende woonwagewoners een beperkte periode te laten verblijven. Gemeenten met meer dan 25.000 inwoners zouden een pleisterplaats moeten voorzien waar ten minste 10 gezinnen tijdelijk opgevangen kunnen worden.⁹⁵ In Frankrijk zijn gemeenten vanaf 5.000 inwoners volgens de Besson II-wet verplicht een tijdelijke plek aan te bieden aan woonwagewoners.

Lokale besturen kunnen aan indirecte discriminatie doen wanneer ze geen rekening houden met de levenswijze van woonwagewoners, die door de Vlaamse Wooncode erkend is als een volwaardige woonvorm.⁹⁶ Het is dus aangewezen om als lokaal bestuur woonwagewoners voor een tijdelijk verblijf te onthalen.

45. Hoe kunnen lokale besturen rondtrekkende woonwagewoners onthalen op pleisterplaatsen?

Om een goed verloop van het tijdelijke verblijf van woonwagewoners op pleisterplekken te bevorderen, stelde de Vlaamse overheid een stappenplan voor lokale besturen op. Dit plan is tweeledig. Enerzijds wordt de nadruk gelegd op een goede voorbereiding, anderzijds worden de stappen beschreven voor een goede organisatie van het eigenlijke verblijf.

Om het tijdelijk verblijf op pleisterplaatsen als gemeente in goede banen te leiden, zijn in hoofdstuk VII ook volgende drie modellen als bijlage te raadplegen:

- » Model van algemene politieverordening op het tijdelijk verblijf van woonwagewoners;
- » Model van gemeentelijke verordening met de gebruiksvoorwaarden voor de pleisterplaats;
- » Model van overeenkomst tussen de eigenaar van een particulier terrein en de gebruikers van een pleisterplaats.⁹⁷

95 Vlaamse Overheid, *Omzendbrief BB 2017/2*, https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1645089609/Omzendbrief_rondtrekkende_woonwagewoners_2017_1_gqs1em.pdf, 5.

96 Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, *Organisatie van het tijdelijke verblijf van woonwagewoners. Een praktische gids voor Lokale Overheden*, https://www.gouverneurantwerpen.be/content/dam/cathy-berx/woonwagewoners-en-doortrekkersterreinen/brochure_tijdelijk_verblijf_wwbewoners_2011.pdf, 6.

97 Zie Hoofdstuk VI. Bijlages; bijlage 3-5

De voorbereiding van het verblijf

1. Inventariseer potentiële pleisterplaatsen.
2. Werk een beheersplan uit voor het gebruik van een pleisterplaats.
3. Duid een contactpersoon aan binnen de gemeente.
4. Maak afspraken over toezicht en beheer van de potentiële pleisterplaats.
5. Communiceer met de inwoners van de gemeente over de gekozen pleisterplaats, de gevolgde werkwijze en het tijdelijke karakter van de pleisterplaats.

De organisatie van het verblijf

Op gemeentelijke grond

1. Woonwagenebewoners doen een aanvraag tot verblijf.
2. De burgemeester neemt de vraag in behandeling.
3. De burgemeester geeft of weigert toestemming tot tijdelijk verblijf, of stuurt de groepen door naar de eerder aangeduide pleisterplaats binnen de gemeente.
4. Bij akkoord tot tijdelijke opvang, onderneemt de burgemeester stappen in verband met voorzieningen, contactpersoon/toezichter en communicatie naar omwonenden.
5. De woonwagenebewoners verblijven op de pleisterplaats.
6. De woonwagenebewoners verlaten de pleisterplaats.
7. Afronding tijdelijke opvang op pleisterplaats.

Op particuliere eigendom

1. Woonwagenebewoners doen een aanvraag tot verblijf.
2. De private eigenaar neemt de vraag in behandeling.
3. De eigenaar geeft of weigert toestemming tot tijdelijk verblijf.
4. Bij akkoord tot tijdelijke opvang, ontvangt de eigenaar de groep en onderneemt hij stappen in verband met de overeenkomst, de communicatie naar de groep en het lokaal bestuur en de controle van het terrein.
5. De woonwagenebewoners verlaten de pleisterplaats.
6. Afronding tijdelijke opvang op pleisterplaats.

D. Openluchtrecreatieve terreinen

46. Wat is een openluchtrecreatief terrein?

Een openluchtrecreatief terrein (zoals een camping) is een verblijf dat vergunningsplichtig is en dat gelegen is in bestemmingsgebieden waar verblijfsrecreatie is toegestaan, maar permanent wonen niet.⁹⁹

Sinds 1 januari 2006 is het niet langer toegestaan om op een openluchtrecreatief terrein permanent te verblijven.¹⁰⁰

47. Kan je ingeschreven worden op een openluchtrecreatief terrein?

Indien er vastgesteld wordt dat je vast verblijft op een openluchtrecreatief terrein, kan je er voorlopig ingeschreven worden. In de praktijk betekent dit dat je niet meer dan zes maanden per jaar op een openluchtrecreatief terrein mag verblijven, omdat je anders je referentieadres of hoofdverblijfplaats kan verliezen. Indien je er wel langer verblijft, is dit een onregelmatige situatie. Hierdoor is de gemeente verplicht regionale, strafrechtelijke en administratieve procedures op te starten om deze situatie te herstellen.¹⁰¹

99 Art. 1, § 1, B. Vl. Reg. 8 juli 2005 houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake openluchtrecreatieve verblijven en de inrichting van gebieden voor dergelijke verblijven, <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1013914.html>.

100 Art. 2, Decreet tot wijziging van het decreet van 3 maart 1993 houdende het statuut van de terreinen voor openluchtrecreatieve verblijven, <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1054276>, 1.

101 Punt 103, a, 3 lid Onderr. betreffende het houden van de bevolkingsregisters https://www.ibz.rn.fgov.be/fileadmin/user_upload/nl/bev/onderrichtingen/onderrichtingen-bevolking-31032019.pdf, 139.

E. Subsidie woonwagenterreinen

Het agentschap Wonen-Vlaanderen is bevoegd voor de subsidiëring van woonwagenterreinen.¹⁰² De subsidie kan aangewend worden voor de verwerving, inrichting of uitbreiding van residentiële en doortrekkersterreinen, alsook voor de renovatie van deze terreinen. De subsidie bedraagt 100% van de aankoop prijs.

Het beheer is een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. De initiatiefnemer stelt een toezichter aan en maakt een huishoudelijk reglement op.

Verschillende entiteiten kunnen aanspraak doen op deze subsidie:

- » Gemeenten, gemeentelijke EVA's en Intergemeentelijke Samenwerkingsproject (IGS)
- » Provincies en provinciale EVA's
- » Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW)
- » De Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW)
- » Sociale Huisvestingsmaatschappijen (SHM)

Het terrein dient in een gezonde omgeving te liggen, gemakkelijk aansluitbaar te zijn op de bestaande infrastructuur en primaire voorzieningen van dagelijkse, commerciële, dienstverlenende en socioculturele aard nabij te hebben.¹⁰³

Deze subsidieregeling is opgenomen in de Vlaamse Codex Wonen.

Een aanvraag kan ingediend worden op volgend adres:

Agentschap Wonen-Vlaanderen
Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88 bus 40B
1000 Brussel

¹⁰² Agentschap Wonen Vlaanderen, *Woonwagenterreinen: subsidiëring*, <https://www.vlaanderen.be/lokaal-woonbeleid/vlaamse-beleidsprioriteiten/beleidsprioriteit-1-de-gemeente-zorgt-voor-een-divers-en-betaalbaar-woonaanbod-in-functie-van-de-woonnoden/woonwagenterreinen-subsidiëring>.

¹⁰³ *Ibid.*

OCMW

Een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (OCMW) staat in voor het welzijn van elke burger. Iedereen die legaal in België verblijft, heeft recht op sociale bijstand – met minimuminkomensgarantie als doel. Elke gemeente beschikt over een OCMW en net daar knelt het schoentje voor veel woonwagenbewoners. Welke gemeente acht zich geografisch gezien bevoegd voor rondtrekkende woonwagenbewoners? In de praktijk blijken woonwagenbewoners die zich in preciaire situaties bevinden, door de mazen van het sociale vangnet te vallen.

48. Welk OCMW is bevoegd voor rondtrekkende woonwagenbewoners?

Krachtens artikel 1, 1° van de wet van 2 april 1965 is het OCMW van de gemeente op wier grondgebied zich een persoon bevindt die bijstand behoeft, bevoegd om steun te verlenen en dit op datum van de steunaanvraag.¹⁰⁴

De bepaling van de gewoonlijke verblijfplaats van de aanvrager is een feitelijke kwestie en wordt afgeleid uit het geheel van feitelijke omstandigheden.

Wanneer de behoeftige toevallig aanwezig is in een gemeente, dan mag de gemeente de behoeftige naar de gemeente waar deze verblijft sturen, tenzij het gaat over een spoedgeval.¹⁰⁵

In de praktijk zijn OCMW's uiteraard vrij om een overeenkomst aan te gaan waarin één OCMW de steun op zich neemt en bijgevolg de continuïteit waarborgt. Dergelijke onderlinge overeenkomst zou voor rondtrekkende woonwagenbewoners heel waardevol zijn.

49. Wat als een OCMW zich niet bevoegd acht voor rondtrekkende woonwagenbewoners?

Wanneer een OCMW zich niet bevoegd acht, moet het binnen de vijf werkdagen op straffe van nietigheid:

- » je een ontvangstbewijs bezorgen van jouw aanvraag;
- » binnen de vijf kalenderdagen jouw aanvraag doorsturen naar het bevoegde OCMW;
- » je schriftelijk meedelen aan welk ander centrum het jouw aanvraag doorstuurt.¹⁰⁶

104 Art. 1, §1, Wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, BS 6 mei 1965, https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1965040201&table_name=wet.

105 Agentschap Integratie & Inburgering, *Algemene regel: OCMW van de gewone verblijfplaats is bevoegd*, <https://www.agii.be/thema/sociaal-medisch/ocmw-steun/welk-ocmw-is-bevoegd/algemene-regel-ocmw-van-de-gewone-verblijfplaats-is-bevoegd#1>.

106 POD Maatschappelijke Integratie, *Bevoegdheidsconflicten*, <https://www.mi-is.be/nl/tools-ocmw/bevoegdheidsconflicten>.

Wanneer het tweede OCMW zich eveneens onbevoegd verklaart, mag het de aanvraag niet opnieuw doorzenden naar een ander OCMW, maar moet het de minister van Maatschappelijke Integratie verzoeken om te bepalen welk centrum ten voorlopige titel een beslissing moet nemen over de steunaanvraag.¹⁰⁷

Het doel van deze regeling is dat de aanvrager niet het slachtoffer zou worden van een bevoegdheidsdiscussie tussen OCMW's. In geval van een bevoegdheidsconflict, zullen wel enkel de wettelijke regels worden toegepast. Dit impliceert dat toch telkens een ander OCMW bevoegd zal zijn voor rondtrekkende woonwagenbewoners. Dit gebrek aan continuïteit is uiterst nefast voor de hulpverlening.

VOORBEELD 11

Rondtrekkende woonwagenbewoner doet aanvraag voor leefloon

Een rondtrekkende woonwagenbewoner doet een aanvraag bij het OCMW in gemeente A, waar hij een referentieadres heeft, voor maatschappelijke integratie in de vorm van leefloon. OCMW A acht zich territoriaal onbevoegd. OCMW A brengt de woonwagenbewoner op de hoogte van zijn beslissing en zendt de aanvraag naar OCMW B, dat zich wel bevoegd acht aangezien de woonwagenbewoner in gemeente B stond met zijn woonwagen. Gemeente B wilde op huisbezoek gaan op het adres dat werd doorgegeven door OCMW A, maar de woonwagenbewoner was niet meer aanwezig. Met als gevolg dat de aanvraag werd geweigerd.

De POD Maatschappelijke Integratie heeft het advies gegeven dat telkens wanneer een behoeftige rondtrekkende van gemeente verandert, een nieuwe aanvraag gedaan kan worden voor maatschappelijke integratie in de vorm van leefloon met bewijs van de duurtijd dat de rondtrekkende op het grondgebied van de desbetreffende gemeente gaat verblijven.

De aanvraag werd met succes in gemeente C gedaan. De woonwagenbewoner kreeg na een versneld sociaal onderzoek voor één maand leefloon, omdat hij één maand in gemeente C verbleef op een camping.

Bij de aankomst in gemeente D moet de woonwagenbewoner een nieuwe aanvraag indienen of gemeente C kan zich onbevoegd verklaren en het dossier naar gemeente D doorsturen. In de praktijk zorgt dit voor zoveel administratief werk voor rondtrekkende woonwagenbewoners, waardoor zij snel moedeloos afhaken.

107 Omz. 8 april 2003 betreffende oplossing van bevoegdheidsconflicten tussen OCMW's, <https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/oplossing-van-bevoegdheidsconflicten-tussen-ocmws>.

Puccini

D

WALBRIDGE

ONDERWIJS

Onderwijs is een mensenrecht. Veel kinderen van rondtrekkende woonwagenbewoners gaan echter niet naar school en volgen bovendien geen erkend onderwijs. Het rondtrekkend leven lijkt niet verenigbaar met de bestaande vormen van onderwijs, met generatieleng analfabetisme als gevolg. Het probleem is al jarenlang gekend, toch wordt er tot op vandaag heel weinig toegewerkt naar concrete oplossingen.

50. Moeten kinderen van woonwagewoners naar school gaan?

In België zijn alle kinderen vanaf vijf tot achttien jaar leerplichtig.¹⁰⁸ De leerplicht is voltijs tot het kind vijftien jaar is. Dat wil zeggen dat indien de ouders ervoor kiezen om hun kind in een school in te schrijven, het kind tot vijftien jaar elke schooldag naar school moet gaan. Vanaf 15 jaar kan het kind aan de leerplicht voldoen via het stelsel van 'leren en werken'.¹⁰⁹ Kinderen van woonwagewoners die gedomicilieerd zijn in België of die in België een referentieadres hebben, zijn net als alle andere kinderen onderworpen aan de leerplicht.

In september 2020 werd de leerplicht verlaagd van 6 naar 5 jaar.¹¹⁰ Dit wil zeggen dat een kind van 5 jaar oud minstens 290 halve lesdagen naar school moet gaan. Vanaf zesjarige leeftijd moet het kind voltijs naar

school gaan, tenzij het gewettigd afwezig is.¹¹¹ Indien het kind ongewettigd afwezig is, spreekt men van problematische afwezigheid.

De selectieve participatietoelage of schooltoelage van het groeipakket is een jaarlijkse steun voor gezinnen met schoolgaande kinderen en een laag inkomen. Om de schooltoelage van het groeipakket te ontvangen, moet het kind voldoende aanwezig zijn.¹¹²

Leerplicht staat niet gelijk aan schoolplicht. Er zijn nog andere manieren dan regulier onderwijs volgen in een school om aan de leerplicht te voldoen.

51. Wie kan huisonderwijs volgen en wat moet je daarvoor doen?

Ouders hebben de keuze om hun kinderen onderwijs te laten volgen in

108 Art. 1, §1 Wet 29 juni betreffende de leerplicht, BS 6 juli 1983. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&a=N&cn=1983062931&table_name=wet.

109 *Ibid.*

110 Wet van 23 maart 2019 tot wijziging van de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, teneinde die in te stellen vanaf de leeftijd van vijf jaar, BS 2 mei 2019.

111 Art. 20, § 2, 1° Decr.VI. 25 februari 1997 2019 basisonderwijs 25 februari 1997, BS 17 april 1998. <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html>.

112 Vlaamse Overheid, *Schooltoelage*, <https://www.groeipakket.be/tegemotkomingen/schooltoelage> (consultatie op 22 augustus 2022).

een school of ze kunnen opteren voor huisonderwijs.¹¹³

Wanneer ouders voor huisonderwijs kiezen, wordt er geen onderwijs verstrekt door één van de erkende en gesubsidieerde scholen door de Vlaamse Gemeenschap, Franse Gemeenschap of de Duitstalige Gemeenschap. Ouders die voor huisonderwijs kiezen, moeten een verklaring van huisonderwijs met alle bijhorende informatie indienen bij de bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap (AGODI). De deadline daarvoor is uiterlijk op de derde schooldag van het schooljaar waarin het kind huisonderwijs gaat volgen.¹¹⁴

De informatie over het huisonderwijs moet minstens de volgende elementen bevatten:

- » de persoonsgegevens van de ouders en het kind die het huisonderwijs volgt;
- » de gegevens van wie het huisonderwijs zal geven, met inbegrip van het opleidingsniveau van de lesgever(s) van het huisonderwijs;
- » de taal waarin het huisonderwijs zal worden voorzien;
- » de periode wanneer het huisonderwijs zal plaatsvinden;
- » de onderwijsdoelen die met het huisonderwijs zullen worden nagestreefd;

- » de afstemming van het huisonderwijs op de leerbehoeften van het kind;
- » de bronnen en leermiddelen die zullen worden gebruikt voor het huisonderwijs.¹¹⁵

Wanneer collectief huisonderwijs wordt georganiseerd voor twee of meer leerplichtige kinderen op een plaats die verschilt van het adres waar de kinderen gedomicilieerd zijn, kan de organisator van het huisonderwijs één gezamenlijke verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs indienen voor alle leerplichtige kinderen.¹¹⁶

Ouders die voor huisonderwijs kiezen, zijn verplicht het leerplichtige kind in te schrijven bij de examencommissie, zodat het kind een getuigschrift kan verkrijgen. Dit moet uiterlijk gebeuren in het schooljaar waarin het kind elf jaar is geworden vóór 1 januari. Tenzij het kind bijvoorbeeld een uitdrukkelijke vrijstelling heeft voor het examen van het CLB.¹¹⁷

Wanneer men het leerplichtige kind niet tijdig meldt bij de examencommissie of wanneer men na maximaal twee pogingen en uiterlijk in het schooljaar waarin de leerling dertien jaar is geworden vóór 1 januari het getuigschrift Basisonderwijs niet verkrijgt, dan is huisonderwijs geen optie meer en

113 Art. 24, §1, lid 1 Decr.VI. 25 februari 1997 2019 basisonderwijs 25 februari 1997, BS 17 april 1998. <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html#H1009828>.

114 Art. 26bis/1, §1, lid 1 Decr.VI. 25 februari 1997 2019 basisonderwijs 25 februari 1997, BS 17 april 1998. <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html#H1009828>.

115 Art. 26bis/1, §1, lid 2 Decr.VI. 25 februari 1997 2019 basisonderwijs 25 februari 1997, BS 17 april 1998. <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html#H1009828>.

116 Art. 26bis/1, §1, lid 3 Decr.VI. 25 februari 1997 2019 basisonderwijs 25 februari 1997, BS 17 april 1998. <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html#H1009828>.

117 Art. 26bis/2, §1, lid 1 Decr.VI. 25 februari 1997 2019 basisonderwijs 25 februari 1997, BS 17 april 1998. <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html#H1009828>.

moet het kind naar een erkende en gesubsidieerde school.¹¹⁸

Voor het middelbaar onderwijs is het ook mogelijk om huisonderwijs te volgen. Uiterlijk in het schooljaar waarin het kind 16 jaar wordt vóór 1 januari, moet het minstens het getuigschrift eerste graad secundair onderwijs behalen.¹¹⁹

Het is duidelijk dat er ook aan huisonderwijs heel wat verplichtingen vasthangen. Deze maken het voor ongeschoolde of ongeletterde ouders in de praktijk bijna onmogelijk om hun kinderen huisonderwijs te laten volgen.

52. Kan de school lesgeven op afstand en is zij daartoe verplicht?

Het is geen plicht van een school om onderwijs op afstand te voorzien voor kinderen van rondtrekkende woonwagenbewoners, maar het is wel een mogelijkheid in uitzonderlijke situaties.

Wanneer ouders ervoor kiezen om hun kinderen op een school in te schrijven, moeten ze net als alle andere ouders erop toezien dat hun kinderen op school aanwezig zijn. In uitzonderlijke situaties kunnen de kinderen van rondtrekkende woonwagenbewoners (en ook deze van binnenschippers, kermis- en circusexploitanten en –artiesten) hun ouders vergezellen tijdens hun

verplaatsingen. Dit zijn uitzonderlijke omstandigheden waarbij het quasi onvermijdelijk is dat deze kinderen tijdelijk met hun ouders meereizen.¹²⁰

School en ouders moeten deze situaties op voorhand grondig bespreken, het erover eens zijn dat het meenemen van het kind in deze situatie aangewezen is en duidelijke afspraken maken over de manier waarop school en ouders in contact zullen blijven met elkaar en de manier waarop het kind verdere onderwijstaken zal vervullen.¹²¹ Dit vergt een aanzienlijk engagement van zowel ouders als school. Deze vorm van onderwijs is een soort tijdelijk ‘huisonderwijs’, maar ondersteund vanuit een ‘ankerschool’ en enkel voorbehouden voor de groep voltijds leerplichtigen tijdens hun noodzakelijke verplaatsingen. Afwezigheden van deze kinderen worden dus beschouwd als gewettigde afwezigheden, mits:

- » de ouders noodzakelijke verplaatsingen doen omwille van beroepsredenen;
- » de school tijdens de afwezigheid voor een vorm van onderwijs op afstand zorgt;
- » de school, maar ook de ouders, zich engageren om regelmatig contact te hebben over het leren van het kind.¹²²

De afspraken over de modaliteiten aangaande het onderwijs op afstand en de communicatie tussen de school

118 Art. 26 bis/2, §1, lid 2 Decreet basisonderwijs, <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1005384.html#H1009828>.

119 Vlaamse Overheid, *Huisonderwijs voor leerplichtige kinderen*, <https://www.vlaanderen.be/huisonderwijs-voor-leerplichtige-kinderen> (consultatie op 24 augustus 2022).

120 Punt 4.2.2.3. Omz.VI. 16 augustus 2002 Afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13281>.

121 Punt 4.2.2.3. Omz.VI. 16 augustus 2002 Afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13281>.

122 Punt 4.2.2.3. Omz.VI. 16 augustus 2002 Afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13281>.

en de ouders worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de directeur en de ouders.¹²³

Let wel: afwezigheden van kinderen van rondtrekkenden die ter plaatse blijven, bijvoorbeeld op een residentieel terrein, niet onder het toepassingsgebied vallen.

Wanneer rondtrekkende ouders hun kinderen zonder gegronde reden en zonder grondige communicatie zomaar meenemen, zullen hun afwezigheden beschouwd worden als problematische afwezigheden.¹²⁴ Dit heeft als gevolg dat de betrokken leerling zijn statuut van regelmatige leerling verliest en geen getuigschrift basisonderwijs kan krijgen.

Een school krijgt voor rondtrekkende leerlingen extra middelen. Indien zij echter het statuut van regelmatige leerling verliezen, tellen ze niet langer mee voor de berekening van de lestijden en werkingsmiddelen. Dit ontmoedigt scholen in de praktijk om rondtrekkende kinderen in te schrijven.

53. Bestaat er afstandsonderwijs voor rondtrekkenden?

In Vlaanderen is er tot op vandaag geen afstandsonderwijs voor rondtrekkende kinderen uit het lager onderwijs. In de Federatie Wallonië-Brussel bestaat dit wel. Dankzij afstandsonderwijs of e-learning kunnen kinderen van thuis uit lessen volgen. Leerlingen kunnen zich op elk moment van het jaar inschrijven en een opleidingsmodule kiezen. Dankzij het online opleidingsplatform hebben ze altijd en overal toegang. De modules bestaan uit: interactieve inhoud (teksten, afbeeldingen, opnames, video's, ...), zelfcorrigerende oefeningen, opdrachten en samenwerkingstools (chat, hulp forums, ...). Bovendien is het leertempo zeer flexibel.¹²⁵

De e-learning levert echter geen diploma, maar kan op verzoek van de cursist een certificaat van deelname verstrekken. De e-learning kan gebruikt worden als voorbereiding op een examen via de examencommissie. De kosten van inschrijving bedragen 27 euro per jaar. Onder bepaalde voorwaarden zijn vrijstellingen van het inschrijvingsgeld mogelijk.¹²⁶

Deze vorm van e-learning, biedt extra leermogelijkheden aan rondtrekkenden die niet dagelijks aanwezig kunnen zijn op school. Belangrijke kanttekening hierbij is dat het in de praktijk heel erg moeilijk is voor ongeschoolde en ongeletterde ouders om hun kinderen naar behoren te begeleiden. Boven-

123 Art. 10 quater B. Vl. R. 12 november 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs, BS 6 januari 1998, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12230>.

124 Punt 4.2.2.3. Omz. Vl. 16 augustus 2002 Afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13281>.

125 FEDERATION WALLONIE-BRUXELLES, *E-learning de la fédération Wallonie Bruxelles*, <http://www.enseignement.be/index.php?page=24335>.

126 *Ibid.*

dien zijn er ook praktische obstakels, een goede laptop en een stabiele internetconnectie zijn namelijk noodzakelijk.

54. Wat zijn de consequenties als een kind niet aan de leerplicht voldoet?

Wanneer een afwezigheid niet gewettigd is, spreekt men van problematische afwezigheid. Vanaf het moment dat een kind een halve dag problematisch afwezig is, is de school verantwoordelijk voor begeleiding en opvolging.¹²⁷

Tot en met vier halve dagen problematische afwezigheid neemt de school contact op met de ouders. De ouders worden dan aangemoedigd om hun kind regelmatig naar school te brengen. Op vraag van de school kan het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) een ondersteunde rol spelen. Bovendien vormt zij een burg naar andere hulpverleningsinstanties. Tot slot bestaat er ook de mogelijkheid dat een schriftelijk begeleidingsdossier wordt opgemaakt.

Vanaf 5 halve dagen problematische afwezigheid gaat de school het CLB inlichten. De school en het CLB maken een schriftelijk begeleidingsdossier op. Beiden werken samen bij de begeleiding van de leerling.¹²⁸

De school of het CLB kunnen bij het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) een melding doen over een

zorgwekkend dossier wanneer ze van oordeel zijn dat de situatie na hun inspanningen niet verbetert.

AGODI kan in overleg met de school en het CLB de ouders aanschrijven. De school en het CLB krijgen een kopie van de brief. In deze brief worden de ouders op de leerplicht gewezen. Er wordt ook vermeld dat AGODI het dossier kan doorsturen naar de procureur voor strafrechtelijke vervolging.¹²⁹ Sinds de hertekening van jeugdhulp, wordt er enkel in uitzonderlijke gevallen doorverwezen naar de procureur.

In de praktijk zien we dat het CLB een motivatie-document (M-document) verstuurt naar het OCJ (Ondersteuning-centrum Jeugdzorg). Met een M-document kan het CLB een veront-rustende situatie melden bij het OCJ. Er is geen toestemming nodig van leerling/ouders/opvoedingsverantwoordelijken om het document te bezorgen, maar ze moeten wel op de hoogte gebracht worden. Het OCJ zal een formeel onderzoek voeren, wanneer het M-document ontvankelijk wordt verklaard.

Indien er op het niveau van het OCJ geen akkoord gevonden wordt, kan ook besloten worden om de situatie door te geven aan de Jeugdrechtbank en spreken we over gedwongen hulp.¹³⁰ In de praktijk zal het CLB dit zoveel mogelijk vermijden.

127 X, Rapport leerplicht - procedures voor opvolging problematische afwezigheden, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/Rapport%20leerplicht%202020-2021%20-%20procedures%20voor%20opvolging%20problematische%20afwezigheden.pdf>.

128 *Ibid.*

129 *Ibid.*

130 CLB Connect, *Integrale jeugdhulp*, <https://www.clbconnect.be/index.php/mdt-ijh-2/jeugdhulp-r2>.

KINDEREN VAN ROND TREKKENDE WOONWAGENBEWONERS: ONDERWIJS IN DE PRAKTIJK

Opvolging leerplicht

In de praktijk zien we in België veel kinderen van woonwagengewoners die niet aan de leerplicht voldoen. AGODI, het Agentschap voor Onderwijsdiensten, volgt jaarlijks de leerplicht op en appeleren de ouders van kinderen die niet voldoen aan de leerplicht, maar er wordt verder weinig tot geen gevolg gegeven aan het schoolverzuim bij woonwagengewoners.

Soms creëert de waarschuwingsbrief van AGODI wel een paniecreactie, waarbij rondtrekkende woonwagengewoners allerhande attesten opvragen bij organisaties. Dit gaat totaal aan het doel voorbij: kinderen die leren lezen, schrijven, spelen ...

Ontmoedigend effect

Wanneer een kind nooit ingeschreven wordt in een school, blijft hij of zij vaak onder de radar. Ouders die hun kinderen wel tijdelijk naar school laten gaan, bijvoorbeeld wanneer zij enige tijd een vaste standplaats hebben, komen wél in het vizier. Wanneer het kind dan plots afwezig blijft, vaak na het verliezen van die (tijdelijke) standplaats, alarmeert de school het CLB en het CLB op zijn beurt het OCJ... Dit domino-effect ontmoedigt andere gezinnen om hun kind (voor enige tijd) in te schrijven in het regulier onderwijs.

Eens een OCJ-dossier geopend is, leert de praktijk ons dat opvolging meer impact heeft wanneer de jeugdconsulent vanuit de realiteit van een rondtrekkend bestaan naar oplossingen zoekt. Door de erkenning van hun wooncultuur en -realiteit zijn ouders gemotiveerd om constructief mee te werken.

VOORBEELD 12***M-document opgesteld na schoolverzuim***

Een woonwagengezin verbleef enige tijd op een gedoogd terrein, de kinderen waren ingeschreven op een school. Er was heel wat spanning rond het gedoogbeleid op het terrein. De gemeente wilde het gezin wegsturen. Hoewel de aanwezigheden van de kinderen vooraf reeds onregelmatig waren, veroorzaakte de spanning nog meer schoolverzuim. Er werd een M-document opgemaakt door het CLB en het gezin werd uitgenodigd door het OCJ.

Vader voelde zich enorm bedreigd. Hij kocht nieuwe kleren voor zijn kinderen en gaf hen elk een biljet van 50 euro. Zo kon hij tijdens het gesprek met het OCJ vanuit zijn kader duidelijk maken dat hij hen niet verwaarloosde.

De jeugdconsulente ziet in dat deze complexe problematiek een aanpak op maat nodig heeft. Ze stelt voor om via één gezin, één plan (1G1P) een individueel traject op te zetten.

Bijlage 1

Modelcontract aanvraag tot inschrijving van referentieadres

Ik ondergetekende,
 (naam) (voornaam)

geboren te op

- verzoek om mijn inschrijving op referentieadres ⁽²⁾

- verzoek om mijn inschrijving en deze van mijn hieronder vermelde gezinsleden op referentieadres ⁽²⁾

.....

(naam) (voornaam)
 op de zetel (of het centrum van werkzaamheden voor een buitenlandse vereniging zonder winstoogmerk) van
 (naam van de rechtspersoon) (rechtsvorm)

Reden:

De zetel (of het centrum van werkzaamheden) van deze rechtspersoon is gelegen te

..... (gemeente) (straat, nr.....)

Opgemaakt te op

(Handtekening)

Toestemming inzake referentieadres ⁽³⁾

Ik, ondergetekende,
 (naam) (voornaam)

hoedanigheid:
 (functie)

van
 (naam van de rechtspersoon) (rechtsvorm)

aanvaard de inschrijving met referentieadres

van
 (naam) (voornaam)

geboren te op

op het adres van de zetel van voormelde rechtspersoon (of van het centrum van werkzaamheden voor een buitenlandse vereniging zonder winstoogmerk) gelegen te

.....(gemeente)(straat), nr.....

- De statuten en de akten betreffende de benoeming van de bestuurders van voormelde vereniging zonder winstoogmerk werden neergelegd ter griffie van de Rechtbank van Koophandel teop (datum).

- Deze werden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van (datum). ⁽⁴⁾

- De statuten en de akten betreffende de benoeming van de bestuurders van voormelde private stichting werden neergelegd ter griffie van de Rechtbank van Koophandel te op(datum). Deze werden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van(datum). ⁽⁴⁾

- Voormelde stichting van openbaar nut werd erkend bij koninklijk besluit van(datum), gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van (datum).

Haar statuten werden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van (datum). ⁽⁴⁾

- De oprichtingsakte van voormelde vennootschap met sociaal oogmerk werd neergelegd ter griffie van de Rechtbank van Koophandel teop(datum).

Deze oprichtingsakte werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van..... (datum). ⁽⁴⁾

Overeenkomstig artikel 1, § 2, derde lid van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, zoals gewijzigd bij de wetten van 24 januari 1997 en 15 december 2005, verbind ik mij ertoe alle poststukken of alle administratieve documenten, die voor die persoon bestemd zijn, te doen toekomen. Beide partijen verbinden zich ertoe de andere partij en de gemeente van inschrijving schriftelijk te verwittigen indien het referentieadres wordt beëindigd.

Opgemaakt te, op..... ⁽⁵⁾

(Handtekening)

(1) Dit wordt ingevuld door de persoon die om zijn inschrijving met referentieadres verzoekt.

(2) Schrappen wat niet past.

(3) Dit wordt ingevuld door een vertegenwoordiger van de rechtspersoon die instemt met de inschrijving van de aanvrager, met referentieadres, aan haar zetel.

(4) Schrappen wat niet past.

(5) De inschrijving met referentieadres geschiedt op deze datum.

Bijlage 2

Stappenplan tijdelijke opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners

Jaarlijks trekken er Belgische en buitenlandse (Franse, Ierse, Britse, ...) groepen van woonwagenbewoners rond in Vlaanderen. Deze groepen kunnen terecht op de doortrekkersterreinen in Vlaanderen. Deze zijn op de piekmomenten meermaals volzet. De kans bestaat dat deze groepen daarom tijdelijk in uw gemeente willen verblijven. In onderstaand stappenplan benadrukken we eerst het nut van een goede voorbereiding, waarna we een stappenplan toelichten over hoe u het tijdelijk verblijf van deze groepen kunt organiseren.

I. De voorbereiding van de tijdelijke opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners

Een goede voorbereiding kan de druk op uw bestuur, uw medewerkers en op de buurt voorkomen als rondtrekkende woonwagenbewoners enkele dagen in uw gemeenten willen verblijven. Probeer daarom zoveel als mogelijk een eventueel tijdelijk verblijf van rondtrekkende woonwagenbewoners in uw gemeente voor te bereiden.

STAP 1: Inventariseer potentiële pleisterplaatsen

Een aangewezen pleisterplaats moet voldoen aan de wettelijke vereisten zoals omschreven in de omzendbrief en rekening houden met een aantal aandachtspunten.

- » Bepaal de maximum capaciteit van de standplaatsen bij de inventarisatie van de mogelijke pleisterplaatsen.
 - Er staat geen vast cijfer op het aantal woonwagens die in groep rondtrekken. Soms zijn ze met enkelen, een andere keer kunnen de groepen aangroeien tot 10 of 20 caravans. Uitzonderlijk trekken er ook tientallen caravans in groep rond. Bepaal de maximum capaciteit bij de zoektocht naar mogelijke pleisterplaatsen.
- » Een aantal aandachtspunten voor keuze locatie zijn:
 - Vermijd locaties die onderhevig zijn aan lawaaihinder, geurhinder, grondvervuiling en stofhinder;
 - Wees attent voor de verkeersstroom van en naar een pleisterplaats: veroorzaak geen gevaarlijke of overmatige verkeersdrukte;
 - hou rekening met goed nabuurschap met de omwonenden;
 - indien de groep van rondtrekkende woonwagenbewoners boven de 20 gezinnen ligt, vermijd dan een locatie in een dichte woonbuurt;
 - richt geen pleisterplaats in in ruimtelijke kwetsbare gebieden en vermijd het verstoren van waardevolle natuurlijke en landschappelijke omgevingen;
 - kies een locatie dat niet nabij vaste sanitaire infrastructuur (zoals sportzaal) ligt wegens mogelijkheid tot onrechtmatig gebruik.

STAP 2: Werk een beheersplan uit voor het gebruik van een pleisterplaats.

Bereid een concreet beheersplan voor met duidelijkheid over de afspraken van gebruik pleisterplaats, ondersteund door overeenkomsten en verordeningen. Volgende zaken kunnen hierin aan bod komen:

- » De toegankelijkheid van het terrein;
- » De afbakening van de (stand)plaatsen;
- » De duur van het verblijf;
- » De voorzieningen: sanitair, water, huisvuilophaling, elektriciteit;
- » Het voorzien van het tijdelijk verblijf van woonwagenbewoners in het algemeen politiereglement, eventueel in samenwerking met andere gemeenten / goedkeuring van een gemeentelijke verordening;
- » Op particulier terrein: het afsluiten van een overeenkomst tussen de eigenaar van het terrein en de woonwagenbewoners. Idealiter is er ook een akkoord met de gemeente en de eigenaar.

STAP 3: Duid een contactpersoon aan binnen de gemeente

Deze contactpersoon (burgemeester, personeelslid gemeente of politie die handelt in naam van de burgemeester) voert de gesprekken met de woonwagenbewoners en zorgt ervoor dat een overeenkomst/reglement wordt ondertekend tussen de woonwagenbewoners en het lokaal bestuur.

STAP 4: Maak afspraken over toezicht en beheer van de potentiële pleisterplaats.

Meestal zijn meerdere gemeentelijke diensten betrokken partij bij het beheer van de pleisterplaats (de integratiedienst, de politie, de technische dienst, de dienst huisvuilophaling, enz.). Zij moeten het gevolgde beleid, hun taken of opdracht kennen

Goede afspraken tussen de betrokken diensten zijn noodzakelijk.

De aangeduide contactpersoon zou, in de mate van het mogelijke, tijdens het verblijf van de groep best steeds dezelfde persoon zijn, idealiter met een vaste vervanger. Dit verhoogt de vertrouwensband en de deskundigheid in de omgang met de woonwagenbewoners.

STAP 5: Communiceer met de inwoners van de gemeente over de gekozen pleisterplaats, de gevolgde werkwijze en het tijdelijke karakter van de pleisterplaats.

Wees duidelijk in uw communicatie. Laat weten dat dit een tijdelijke plek is voor tijdelijke opvang. Communiceer over de werkwijze, over de contactpersoon, etc.

II. De opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners in de gemeente/politiezone

2.1. Rondtrekkende woonwagenbewoners op gemeentelijke grond

Sommige groepen nemen op voorhand contact op met het lokale bestuur om een mogelijk verblijf aan te vragen. In de meeste gevallen echter komen de woonwagenbewoners toe in de gemeente en stellen ze pas na controle door politie een vraag tot verblijf.

Volgende stappen kunnen ondernomen worden:

STAP 1: Woonwagenbewoners doen aanvraag tot verblijf

- » Op voorhand: De bewoners contacteren de burgemeester, de contactpersoon of de lokale politie. Vraag na welke periode de groep wil komen, met hoeveel woonwagens men komt, wie de aanspreekfiguur is (vraag telefoonnummer) en leg hun de afspraken (voorzieningen, waarborg, kosten verblijf) voor die gelden in de gemeente. Noteer het telefoonnummer voor verdere communicatie.
- » Onaangekondigd: Neem zo snel mogelijk contact met de woonwagenbewoners.
 - o In eerste instantie gebeurt dit via de lokale politie. De politie gaat na wat de intenties zijn van de woonwagenbewoners (duur verblijf, aantal woonwagens, ...)
 - o De politie informeert de gemeentelijke contactpersoon (zie de voorbereiding van de tijdelijke opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners) of burgemeester.

STAP 2: De burgemeester neemt de vraag in behandeling

- a. De burgemeester overlegt met politie en eventuele andere diensten (technische dienst, dienst bevoegd voor huisvuilophaling, integratiedienst, ...).
- b. De burgemeester bekijkt de mogelijkheden tot voorzieningen, in het bijzonder sanitair, water en huisvuilophaling, en indien mogelijk, ook elektriciteit. Indien de pleisterplaats nog niet door de gemeente werd voorbereid, gaat de burgemeester na of op de pleisterplaats een minimum aan voorzieningen aanwezig is en afspraken rond huisvuilophaling kunnen gemaakt worden.

STAP 3: De burgemeester geeft of weigert toestemming tot tijdelijk verblijf, of stuurt de groepen door naar de eerder aangeduide pleisterplaats binnen de gemeente (zie de voorbereiding van de tijdelijke opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners)

STAP 4: Bij akkoord tot tijdelijke opvang, onderneemt de burgemeester volgende stappen

- » Indien dit nog niet gebeurde (zie de voorbereiding van de tijdelijke opvang van rondtrekkende woonwagenbewoners), duidt de gemeente een contactpersoon/toezichter aan
- » De gemeentediensten brengen de afgesproken voorzieningen (water, huisvuilophaling, elektriciteit) in orde.
- » De gemeente communiceert en informeert omwonenden.

STAP 5: De woonwagenbewoners verblijven op de pleisterplaats

- » De gemeente sluit een overeenkomst af met de woonwagenbewoners over
 - Duur van verblijf
 - Aantal woonwagens en aantal personen
 - Identiteit van alle volwassen personen
 - Kosten gebruik terrein: standgeld, vuilniszakken, ...
 - Waarborg
- » De gemeente duidt de vertegenwoordiger van de groep woonwagenbewoners aan. Via deze persoon zal alle communicatie verlopen.
- » De toezichter en de politie controleren geregeld, bij voorkeur dagelijks, de toestand van het terrein en de omgeving.

STAP 6: De woonwagenbewoners verlaten de pleisterplaats

- » Bij vertrek verwittigen de woonwagenbewoners de gemeente 24 uur vooraf.
- » Een goede plaatscontrole (volgens de overeenkomst) voor het vertrek van de woonwagenbewoners is noodzakelijk om misverstanden te vermijden.
 - De woonwagenbewoners rekenen de waarborg en/of het huurgeld (en mogelijk standgeld) af met de gemeente, indien voorzien.
 - Bij niet nagekomen afspraken (nethed terrein, duur verblijf) kan de gemeente een deel van de waarborg niet terugbetalen.
- » Verwijs eventueel de betrokken families naar een volgende geschikte locatie door (ingerichte doortrekkersterreinen, ...).

STAP 7: Afronding tijdelijke opvang op pleisterplaats

- » De contactpersoon/toezichter en/of de politie maken voor de burgemeester een beknopt informatierapport en een evaluatie over het verblijf.
- » De burgemeester communiceert, indien nodig, met de buurt over het tijdelijke gebruik van de pleisterplaats

Bijlage 3

Model van algemene politieverordening op het tijdelijke verblijf van woonwagenebewoners

(in te voegen in het algemene politiereglement van de politiezone)

<p><i>Toepassingsgebied</i></p>	<p>Dit reglement is van toepassing op de tijdelijke plaatsing van een of meer woonwagens op een pleisterplaats.</p> <p>Onder woonwagen wordt verstaan: een motorvoertuig of een aanhangwagen die in het verkeer gebracht kan worden en die gebruikt wordt voor permanente en nietrecreatieve bewoning.</p> <p>Een pleisterplaats is een terrein dat gebruikt wordt voor het tijdelijke verblijf van woonwagenebewoners in woonwagens, gedurende maximaal negentig dagen per jaar.</p> <p>Voor de plaatsing van een woonwagen op een grond meer dan negentig dagen per jaar is een stedenbouwkundige vergunning vereist.</p>
<p><i>Toestemming</i></p>	<p>Iedereen die met een woonwagen gebruikmaakt van een pleisterplaats, moet beschikken over een voorafgaande toestemming van de burgemeester. Als de grond geen eigendom is van de gemeente, moet de eigenaar van het terrein ook toestemming verlenen.</p> <p>De burgemeester moet de aanvraag om de grond te gebruiken, op voorhand schriftelijk, mondeling, telefonisch of elektronisch ontvangen hebben. De burgemeester verleent al dan niet een vergunning voor het tijdelijke verblijf op basis van de ruimtelijke bestemming van het terrein, de toestemming van de eigenaar van de grond, de aanwezigheid van de nodige voorzieningen, het menswaardig wonen en de garanties op het vlak van openbare orde, veiligheid en hygiëne.</p> <p>De burgemeester kan een andere, meer geschikte locatie aanduiden.</p> <p>Woonwagens van personen of gezinnen die deelnemen aan een evenement dat georganiseerd is door het college van burgemeester en schepenen en waarvoor het toestemming heeft verleend, zoals een circus of kermis, staan op de plaats die daarvoor is aangewezen.</p>

<p><i>Gebruiksvoorwaarden</i></p>	<p>De gebruiker van een pleisterplaats zorgt ervoor dat de rust, de veiligheid en de gezondheid van de andere bewoners en de buurt niet in het gedrang komen.</p> <p>De burgemeester stelt de voorwaarden en de termijn vast voor het tijdelijke verblijf.</p> <p>Voor woonwagens die geplaatst worden in het kader van een evenement dat het college van burgemeester en schepenen organiseert, of waarvoor het toestemming verleent, geldt de reglementering die bepaald is voor dergelijke evenementen. Als in een dergelijke reglementering niet voorzien is, mogen woonwagens geplaatst worden tijdens het evenement, maximaal twee dagen om het evenement voor te bereiden, en twee dagen om af te breken en op te ruimen. De termijnen kunnen door de burgemeester verlengd worden. De verantwoordelijke van het evenement meldt aan het college van burgemeester en schepenen hoeveel woonwagens geplaatst zullen worden, alsook de identiteit van de volwassen bewoners, op het ogenblik dat de woonwagens aankomen of vooraf.</p>
<p><i>Sancties</i></p>	<p>Inbreuken op dit reglement worden bestraft met de schorsing of intrekking van de vergunning. Overtreders van deze verordening kunnen van het gemeentebestuur het bevel krijgen om het terrein binnen de opgegeven termijn te verlaten.</p> <p>Zo nodig worden de woonwagens, voertuigen en constructies verwijderd op kosten en risico van de overtreders. Als het gemeentebestuur andere maatregelen moet uitvoeren om de overtreding te beëindigen of schade te herstellen, worden de kosten verhaald op de standplaatshouder.</p> <p>Die sancties doen geen afbreuk aan de bevoegdheid van de burgemeester om een politiemaatregel te nemen op grond van de Nieuwe Gemeentewet en het Gemeentedecreet als de openbare orde in het gedrang komt of als er openbare overlast is. De burgemeester kan de politie of ambtenaren, bedienden en werklieden van de gemeente inzetten om de materiële uitvoering te verzekeren.</p>

Bijlage 4

Model van gemeentelijke verordening met de gebruiksvoorwaarden voor de pleisterplaats

(in te voegen als annex algemene politieverordening of ad hoc bij gunning)

TOEPASSINGSGBIED	
<i>Tijdelijk verblijf woonwagens</i>	Met toepassing van de politieverordening op het tijdelijke verblijf van woonwagens (eventueel overeenkomstig het desbetreffende artikel uit het algemene politiereglement) worden hieronder de voorwaarden gesteld voor het gebruik van een pleisterplaats op het grondgebied van de gemeente.
<i>Locatie</i>	Deze verordening is van toepassing op: <ul style="list-style-type: none"> • de pleisterplaats in (adres invullen) • elke andere locatie waarvoor de burgemeester toestemming heeft verleend om ze te gebruiken als pleisterplaats. <p>Woonwagens van personen of gezinnen die deelnemen aan een evenement dat het college van burgemeester en schepenen heeft georganiseerd of waarvoor het toestemming heeft verleend, plaatsen de woonwagens op de aangewezen plaats gedurende het evenement.</p>
DEFINITIES	
<i>pleisterplaats</i>	het terrein dat gebruikt wordt voor het tijdelijke verblijf van woonwagenbewoners in verkeerswaardige woonwagens gedurende maximaal negentig dagen per jaar
<i>woonwagen</i>	een motorvoertuig of aanhangwagen die in het verkeer gebracht kan worden, en die gebruikt wordt voor permanente en niet-recreatieve bewoning
<i>toestemming</i>	het eenzijdig verlenen door de gemeente van een voorwaardelijke toestemming voor het gebruik van een pleisterplaats als standplaats of standplaatscluster
<i>toezichter</i>	een persoon die aangesteld is door het college van burgemeester en schepenen, en die instaat voor het dagelijkse toezicht op het woonwagenterrein

TOEWIJZING EN INGEBRUIKNAME	
<i>Toestemming</i>	<p>Iedereen die tijdelijk met een woonwagen wil gebruikmaken van de pleisterplaats, moet beschikken over een voorafgaande toestemming van de burgemeester.</p> <p>Die toestemming moet op voorhand schriftelijk, mondeling, telefonisch of elektronisch aangevraagd worden bij de burgemeester.</p>
	<p>Om de toestemming te verkrijgen, vermeldt de aanvrager:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naam, adres en geboortedatum van zichzelf en zijn gezinsleden; • een mobiel telefoonnummer waarop hij altijd bereikbaar is. <p>Eventueel bezorgt de aanvrager aan de gemeente een kopie van zijn identiteitskaart. Als de pleisterplaats geen eigendom is van de gemeente, voegt de aanvrager de schriftelijke toestemming van de eigenaar van de grond bij zijn aanvraag.</p> <p>De woonwagens mogen pas op de pleisterplaats geplaatst worden nadat de burgemeester een schriftelijke vergunning heeft afgeleverd. Ze mogen er blijven staan tijdens de termijn waarvoor de vergunning geldt.</p> <p>Een toestemming kan worden geweigerd vanwege:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de ruimtelijke bestemming van de pleisterplaats; • de beperking van de gebruiksperiodes van de pleisterplaats; • het ontbreken van de toestemming van de eigenaar van de grond; • het ontbreken van de nutsvoorzieningen die minimaal beschikbaar moeten zijn; • redenen van openbare orde, veiligheid en hygiëne; • problemen die zich hebben voorgedaan met het gezin van de aanvrager of met een ander gezin waarvoor de aanvraag wordt ingediend, bijvoorbeeld de overtreding van de vergunnings-voorwaarden voor een tijdelijk verblijf. <p>Voor woonwagens die geplaatst worden in het kader van een evenement dat het college van burgemeester en schepenen organiseert of waarvoor het toestemming verleent, geldt de reglementering die bepaald is voor dergelijke evenementen. Als in een dergelijke reglementering niet voorzien is, meldt de verantwoordelijke van het evenement aan het college van burgemeester en schepenen hoeveel woonwagens geplaatst zullen worden, alsook de identiteit van de bewoners, op het ogenblik dat de woonwagens aankomen, of vooraf.</p>

<i>Verblijftermijn</i>	<p>De gezinnen die toestemming krijgen om gebruik te maken van de pleisterplaats, verblijven er alleen gedurende de periode waarvoor de burgemeester de vergunning heeft afgeleverd. Ze verlaten het terrein uiterlijk op de dag dat de termijn afloopt.</p> <p>Voor woonwagens die geplaatst worden in het kader van een evenement dat het college van burgemeester en schepenen organiseert, of waarvoor het toestemming verleent, geldt de reglementering die bepaald is voor dergelijke evenementen. Als in een dergelijke reglementering niet voorzien is, mogen woonwagens geplaatst worden tijdens het evenement, maximaal twee dagen om het evenement voor te bereiden, en twee dagen om af te breken en op te ruimen. De termijnen kunnen door de burgemeester verlengd worden. De verantwoordelijke van het evenement meldt aan het college van burgemeester en schepenen hoeveel woonwagens geplaatst zullen worden, alsook de identiteit van de volwassen bewoners, op het ogenblik dat de woonwagens aankomen of vooraf.</p>
<i>Standgeld</i>	<p>De gebruiker betaalt aan de gemeente standgeld en een waarborg als dat bepaald is in een reglement van indirecte belasting of in een retributiereglement.</p>
<i>Identificatie</i>	<p>De gebruikers van de pleisterplaats zijn verplicht zich te identificeren op eenvoudig verzoek van de politie, de toezichter of de eigenaar.</p> <p>De nummerplaten van de woonwagens, de aanhangwagens en de auto's hangen op een zichtbare plaats op de respectieve voertuigen.</p>
GEBRUIK	
<i>Verantwoordelijkheid</i>	<p>Ieder gezin dat toestemming heeft gekregen, is verantwoordelijk voor het gebruik van de pleisterplaats en de accommodatie door de eigen gezinsleden en door personen die op bezoek komen.</p>
<i>Rust en openbare orde</i>	<p>De gebruiker zorgt ervoor dat de rust, de veiligheid en de gezondheid van de andere bewoners en de buurt op geen enkel ogenblik in het gedrang komen. In het bijzonder mag het gebruik van radio's en elektriciteitsgeneratoren niet storend zijn.</p>
<i>Plaatsing woonwagen</i>	<p>De woonwagens en aanhorigheden worden geplaatst en zo nodig verplaatst volgens de richtlijnen van de toezichter of van de eigenaar.</p> <p>De woonwagens en aanhorigheden worden zo geplaatst dat de evacuatie van het terrein bij brand mogelijk blijft en dat de brandweer toegang heeft tot het terrein.</p> <p>De plaatsing van de woonwagens mag geen inbreuk vormen op de privacy van de omwonenden.</p>

<p><i>Nutsvoorzieningen</i></p>	<p>Voor het gebruik van de pleisterplaats is er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een voldoende aantal toiletten, al dan niet mobiel, of een lozingspunt voor septisch afval; • een voldoende aantal drinkwatervoorzieningen; • een regeling voor de huisvuilophaling; • een lozingspunt voor het huishoudelijk afvalwater. <p><i>(eventueel te specificeren: bijvoorbeeld per tien gezinnen één werf toilet, het gebruik van een waterkraan in een aangeduide locatie, de organisatie van de huisvuilophaling)</i></p>
<p><i>Zwerfvuil</i></p>	<p>De kosten voor het opruimen door de gemeente van zwerfvuil op en rond de pleisterplaats zijn ten laste van de gebruikers, op basis van de gedeelde verantwoordelijkheid van de gebruikers.</p>
<p><i>Verbodsbepalingen</i></p>	<p>Het is de gebruiker verboden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het terrein, de beschikbare accommodaties en de beplantingen te bevuilden, te beschadigen of te gebruiken voor andere doeleinden dan waarvoor ze bestemd zijn; • open vuren aan te leggen; • bedrijvigheid uit te oefenen die een risico voor de gezondheid, of een gevaar voor brand of ontploffing inhoudt; • afvalstoffen, zoals oud ijzer of schroot, autobanden, gebruikte goederen van welke aard ook, te leggen of achter te laten op de pleisterplaats; • honden en kleinvee te laten loslopen.
<p><i>Watergebruik</i></p>	<p>Als de gemeente voorziet in watertoevoer, mag dat water alleen gebruikt worden voor strikt huishoudelijk gebruik.</p>
<p>EINDE GEBRUIK</p>	
	<p>De gebruiker en zijn gezin verlaten de pleisterplaats uiterlijk op de laatste dag van de vergunde termijn. De gebruiker zorgt ervoor dat er geen afval of zwerfvuil op de pleisterplaats of in de omgeving achterblijft. Als die voorwaarde niet nageleefd wordt door de gebruiker, moet de eigenaar zijn terrein opruimen.</p> <p>Als de pleisterplaats een gemeentelijke of openbare eigendom is, meldt de gebruiker het vertrek 24 uur vooraf aan de burgemeester of de toezichter. Als de pleisterplaats een particuliere grond is, meldt de eigenaar het vertrek van de gebruikers binnen 24 uur na het vertrek aan de gemeente.</p>

TOEZICHT EN SANCTIES	
<i>Vaststellingen</i>	Een door de gemeente aangestelde persoon, de toezichter en de politiediensten kunnen op elk moment vaststellingen op het terrein doen.
<i>Strafbepaling</i>	<p>Naast de sancties die bepaald zijn in het algemeen politie-reglement of de wetgeving ter zake voor overtreding van de bovenvermelde verbodsbepalingen, kunnen inbreuken op dit reglement worden bestraft met de schorsing of intrekking van de vergunning. Overtreders van deze verordening kunnen door het gemeentebestuur bevolen worden het terrein binnen de opgegeven termijn te verlaten.</p> <p>Zo nodig worden de woonwagens, voertuigen en constructies verwijderd op kosten en risico van de overtreders. Als het gemeentebestuur andere maatregelen moet uitvoeren om de overtreding te beëindigen of om schade te herstellen, worden de kosten verhaald op de standplaatshouder.</p>
	Die sancties doen geen afbreuk aan de bevoegdheid van de burgemeester om een politie maatregel te nemen op grond van de Nieuwe Gemeentewet en het Gemeentedecreet als de openbare orde in het gedrang komt of als er openbare overlast is. De burgemeester kan de politie of ambtenaren, bedienden en werklieden van de gemeente inzetten om de materiële uitvoering te verzekeren.
BEKENDMAKING	Deze verordening wordt bekendgemaakt, overeenkomstig artikel 112 van de Nieuwe Gemeentewet.

Besluit van de burgemeester

De volgende gezinnen hebben een vergunning om de pleisterplaats te gebruiken, op voorwaarde dat ze de gemeentelijke verordening op het tijdelijke verblijf op een pleisterplaats naleven:

voor- en achternaam gezinshoofd
voor- en achternaam volwassen gezinsleden
adres
geboortedatum en -plaats
nummerplaat auto of mobilhome
nummerplaat caravan(s)
gsm-nummer

voor- en achternaam gezinshoofd
voor- en achternaam volwassen gezinsleden
adres
geboortedatum en -plaats
nummerplaat auto of mobilhome
nummerplaat caravan(s)
gsm-nummer

voor- en achternaam gezinshoofd
voor- en achternaam volwassen gezinsleden
adres
geboortedatum en -plaats
nummerplaat auto of mobilhome
nummerplaat caravan(s)
gsm-nummer

Bijlage 5

Model van overeenkomst tussen de eigenaar van een particulier terrein en de gebruikers van een pleisterplaats

<i>Eigenaar</i>	<p>voor- en achternaam:</p> <p>adres:</p>			
<i>Locatie</i>	Deze overeenkomst is van toepassing op de pleisterplaats in (adres, eventueel kadastrale gegevens).			
<i>Vergunning</i>	<p>De termijn van de vergunning loopt van (datum) tot en met (datum).</p> <p>Deze overeenkomst is pas geldig als de burgemeester van de gemeente (naam gemeente) een vergunning heeft verleend voor het tijdelijke verblijf op de pleisterplaats van de hieronder vermelde gezinnen.</p>			
<i>Gebruikers</i>	<p>De volgende gezinnen krijgen van de eigenaar een vergunning om de pleisterplaats te gebruiken, als ze de voorwaarden naleven:</p> <table border="1" data-bbox="356 910 962 1181"> <tr> <td>voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer</td> <td>voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer</td> <td>voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer</td> </tr> </table> <p>De gezinnen die toestemming krijgen van de eigenaar en de burgemeester om gebruik te maken van de pleisterplaats, hierna gebruikers te noemen, verblijven er alleen op de dagen waarvoor de vergunning is afgeleverd. Ze verlaten het terrein voor de termijn is afgelopen.</p>	voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer	voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer	voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer
voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer	voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer	voor- en achternaam gezinshoofd voor- en achternaam volwassen gezinsleden adres geboortedatum en -plaats nummerplaat auto of mobilhome nummerplaat caravan(s) gsm-nummer		
<i>Standgeld</i>	De gebruikers betalen vooraf aan de eigenaar een standgeld van (bedrag in euro) per dag en per woonwagen, en een waarborg van (bedrag in euro) per gezin.			

<i>Identificatie</i>	<p>De nummerplaten van de woonwagens, aanhangwagens en auto's hangen op een zichtbare plaats op de respectieve voertuigen.</p> <p>De gebruikers van de pleisterplaats identificeren zich op eenvoudig verzoek van de eigenaar.</p>
<i>Verantwoordelijkheid</i>	<p>Ieder gezin dat toestemming heeft verkregen, is verantwoordelijk voor het gebruik van de pleisterplaats door zijn eigen gezinsleden en door personen die op bezoek komen.</p>
<i>Rust en openbare orde</i>	<p>De gebruiker zorgt ervoor dat de rust, de veiligheid en de gezondheid van de andere bewoners en de buurt op geen enkel ogenblik in het gedrang komen. In het bijzonder mag het gebruik van radio's en elektrische generatoren niet storend zijn.</p>
<i>Plaatsing woonwagen</i>	<p>De woonwagens en aanhorigheden worden geplaatst en zo nodig verplaatst volgens de richtlijnen van de eigenaar van het terrein.</p>
<i>Nutsvoorzieningen</i>	<p>Voor het gebruik van de pleisterplaats is er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een voldoende aantal toiletten, al dan niet mobiel, of een lozingspunt voor septisch afval; • een voldoende aantal drinkwatervoorzieningen; • een regeling voor de huisvuilophaling; • een lozingspunt voor het huishoudelijk afvalwater. <p><i>(eventueel te specificeren: bijvoorbeeld per tien gezinnen één werf toilet, het gebruik van een kraan in een aangeduide locatie, de organisatie van de huisvuilophaling)</i></p>
<i>Zwerfvuil</i>	<p>De kosten voor het opruimen van zwerfvuil op en rond de pleisterplaats zijn ten laste van de gebruiker.</p>
<i>Verbodsbepalingen</i>	<p>Het is de gebruiker verboden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het terrein, de beschikbare accommodaties en de beplantingen te bevuilen, te beschadigen of te gebruiken voor andere doeleinden dan waarvoor ze bestemd zijn; • open vuren aan te leggen; • bedrijvigheden uit te oefenen die een risico voor de gezondheid, of een gevaar voor brand of ontploffing inhouden; • afvalstoffen, zoals oud ijzer of schroot, autobanden, gebruikte goederen van welke aard ook, te leggen of achter te laten op de pleisterplaats; • watertoevoer, waarin voorzien is door de eigenaar, te gebruiken voor ander gebruik dan strikt huishoudelijk gebruik.

<i>Vertrek</i>	De gebruiker en zijn gezin verlaten de pleisterplaats uiterlijk op de laatste dag van de vergunde termijn. De gebruiker zorgt ervoor dat de pleisterplaats en de directe omgeving ervan zich in de oorspronkelijke staat bevinden.	
<i>Afrekening</i>	<p>Na vertrek wordt een afrekening gemaakt van de kosten en worden de kosten verrekend met de waarborg. Het resterende bedrag van de waarborg wordt maximaal vijf dagen na het vertrek teruggegeven aan de gebruiker.</p> <p>De waarborg wordt niet terugbetaald als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het terrein niet proper wordt achtergelaten; • het vuilnis niet volgens de geldende normen en afspraken is verzameld; • schade is aangericht op of aan het terrein. 	
<i>Vaststellingen</i>	De eigenaar kan op elk moment vaststellingen op het terrein komen doen.	
<i>Inbreuken</i>	<p>Bij inbreuken op deze overeenkomst zal de vergunning worden ingetrokken. De bewoners moeten het terrein dan binnen de opgegeven termijn verlaten.</p> <p>Zo nodig worden de woonwagens, voertuigen en constructies verwijderd op kosten en risico van de bewoners. Als de eigenaar andere maatregelen moet nemen om de inbreuk te beëindigen of schade te herstellen, worden de kosten verhaald op de bewoners.</p> <p>Voor elke dag dat een persoon of gezin zonder vergunning van de eigenaar of de burgemeester in een woonwagen op het terrein verblijft, wordt bovendien een vergoeding van 100 euro aangerekend.</p>	
<i>Handtekening eigenaar</i>	Handtekening gezinshoofd 1	Handtekening gezinshoofd 2 en volgende

Bijlage 6

ETHOS Light

We definiëren dak- en thuisloosheid op basis van de ETHOS Light typologie in 6 categorieën. Deze typologie werd ontwikkeld in het kader van een studie van de Europese Commissie uit 2007: *Measurement of Homelessness at European Union Level*. Het is een geharmoniseerde definitie van dakloosheid voor statistische doeleinden, bedoeld voor de gegevensverzameling over dakloosheid.

	Categorie	Woonsituatie	Definitie
1	Mensen die op straat leven	Openbare ruimte	Wonen op straat of in de openbare ruimte zonder onderdak dat als woonruimte kan worden gedefinieerd
2	Mensen in noodopvang	Overnachtingsplaatsen	Mensen zonder gewone verblijfplaats die vaak tussen verschillende soorten accommodatie verhuizen
3	Mensen in opvangcentra voor dak- en thuislozen	Opvangcentra voor dak- en thuislozen, tijdelijke huisvesting	Wanneer de verblijfsduur beperkt is in de tijd en er geen huisvesting op lange termijn is voorzien
4	Mensen in instellingen	Instellingen voor gezondheidszorg, strafinrichtingen	Langer moeten verblijven in de zorg, bij gebrek aan huisvesting.
5	Mensen die in niet-conventionele woningen wonen, door gebrek aan huisvesting	Niet-conventionele gebouwen, stacaravans, tijdelijke constructies	Gevangenis verlaten zonder woonoplossing
6	Daklozen die tijdelijk bij familie of vrienden wonen, door gebrek aan huisvesting	Conventionele huisvesting, maar niet de gewone verblijfplaats van de persoon	Inwonen door gebrek aan huisvesting

